

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Kanton Središnja Bosna
Ministarstvo financija

**SMJERNICE EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE
KANTONA SREDIŠNJA BOSNA**

ZA RAZDOBLJE 2026. - 2028.

Travnik, svibanj 2025. godine

Sadržaj

1. UVOD.....	5
2. STRATEŠKI CILJEVI EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE	7
2.1. Strateški ciljevi ekonomске i fiskalne politike Kantona Središnja Bosna	7
3. MAKROEKONOMSKA KRETANJA U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU	11
3.1. Osnovni makroekonomski pokazatelji Kantona Središnja Bosna	11
3.2. Prepostavke društvenog i gospodarskog razvoja za razdoblje 2025. – 2028.....	20
3.3. Rizici ostvarenja pretpostavki	22
4. FISKALNI OKVIR U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU.....	23
4.1. Porezna politika i javni prihodi	23
4.2. Kretanje prihoda u srednjoročnom razdoblju.....	25
4.2.1. Prihodi od poreza	25
4.2.2. Neporezni prihodi	28
4.2.3. Ostali prihodi i primitci	29
4.3. Rizici ostvarenja projekcija prihoda	30
4.4. Manjak/višak proračuna i ciljana fiskalna pozicija	31
5. DUG U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU.....	33
5.1. Stanje i projekcije duga u Kantonu Središnja Bosna.....	33
5.1.1. Nastanak kreditnog zaduženja i kreditni uvjeti	33
5.1.2. Izdana jamstva	34
5.1.3. Stanje i projekcije duga u razdoblju od 2024. do 2028. godine.....	35
Izvor: Ministarstvo financija KSB.....	36
5.2. Servisiranje duga Kantonu Središnja Bosna	37

Popis tablica

Tablica 1: Osnovni indikatori razvoja Federacije BiH i Kantona Središnja Bosna	11
Tablica 2: Razina razvijenosti Federacije BiH po kantonima za 2023. godinu	12
Tablica 3: Makroekonomski pokazatelji u BiH od 2023. - 2028. godine	20
Tablica 4: Prihodi od neizravnih poreza iz raspodjele s Jedinstvenog računa u KM	26
Tablica 5: Prihodi Ravnateljstva za ceste u KM	27
Tablica 6: Prihodi od poreza na dobit u KM	27
Tablica 7: Prihodi od poreza na dohodak u KM	28
Tablica 8: Ostvarenje prihoda za 2024., procjena za 2025. godinu i projekcije poreskih i neporeznih prihoda, primitaka i financiranja KSB za razdoblje 2026. – 2028., u KM	29
Tablica 9: Prihodi Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Središnja Bosna u KM	30
Tablica 10: Prihodi Službe za zapošljavanje Kantona Središnja Bosna u KM	30
Tablica 11: Manjak/višak proračuna Kantona i općina Kantona u razdoblju 2024. - 2028. godina (KM)	32
Tablica 12: Projekti rekonstrukcije regionalnih putova Kantona Središnja Bosna, u KM	33
Tablica 13: Stanje i projekcije javnog duga Kantona Središnja Bosna u razdoblju 2024. - 2028. godina, u KM	36
Tablica 14: Obveze Kantona Središnja Bosna po kreditima u razdoblju 2024. - 2028. godina, u KM ..	37
Tablica 15: Potencijalne obveze Kantona Središnja Bosna po izdanim jamstvima u razdoblju 2024. - 2028. godina, u KM	37

Popis grafikona

Grafikon 1: Procjena broja stanovnika prema spolu i prirodni priraštaj po godinama KSB	12
Grafikon 2: Porezi na dohotke fizičkih osoba po kantonima Federacije BiH za 2023. god.	13
Grafikon 3: Broj pravnih i fizičkih osoba po godinama u KSB.....	14
Grafikon 4: Indeksi obima industrijske proizvodnje prema glavnim grupama po godinama u KSB	15
Grafikon 5: Izvoz, uvoz i trgovinska bilanca roba u mil. KM po godinama KSB	15
Grafikon 6: Broj zaposlenih, stope registrirane zaposlenosti i aktivnosti stanovništva po županijama FBiH 2023.	16
Grafikon 7: Prosječan broj zaposlenih i radno sposobno stanovništvo u KSB	16
Grafikon 8: Prosječan broj nezaposlenih osoba i nezaposlenih mladih osoba po godinama KSB	17
Grafikon 9: Prosječan broj nezaposlenih žena i nezaposlenih mladih žena (15-24) po godinama KSB	18
Grafikon 10: Pregled plaća u KM po kantonima u Federaciji BiH za 2023. godinu	18
Grafikon 11: Prosječna isplaćena neto i bruto plaća po godinama KSB	19
Grafikon 12: Prosječna isplaćena mirovina i broj umirovljenika po godinama KSB	19
Grafikon 13: Nominalni i realni rast BDP-a u BiH za razdoblje 2023. - 2028.	21
Grafikon 14: Akumulirani manjak/višak proračuna Kantona i općina Kantona u razdoblju 2024. - 2028.	32
Grafikon 15: Stanje i projekcije javnog duga Kantona Središnja Bosna, u KM	35

Popis kratica

Kratice	Puni naziv
BDP	Bruto društveni proizvod
BEPS	<i>Base Erosion and Profit Shifting</i> (Erozija porezne osnovice i premještanje dobiti)
BHAS	Agencija za statistiku BiH
BiH	Bosna i Hercegovina
CBAM	<i>Carbon Border Adjustment Mechanism</i> (Mehanizam za prilagodbu granice ugljika)
CEB	<i>Council of Europe Development Bank</i> (Razvojne banke Vijeća Europe)
COVID-19	<i>Coronavirus disease 2019</i> (Koronavirusna bolest 2019)
DEP	Direkcija za ekonomsko planiranje BiH
DG ECFIN	The Directorate-General for Economic and Financial Affairs (Generalna direkcija za ekonomska i finansijska pitanja)
DOP	Dokument okvirnog proračuna
EBRD	<i>European Bank for Reconstruction and Development</i> (Europska banka za obnovu i razvoj)
EC	<i>European Commission</i> (Europska komisija)
EKS	Efektivna kamatna stopa
ERP	Program ekonomske reforme
EU	Europska unija
EU27	27 zemalja Europske unije
EUR	Euro
EURIBOR	<i>Euro Interbank Offered Rate</i> (Europska međubankarska stopa)
FAR	Projekt reforme fiskalnog sektora
FBIH	Federacija Bosne i Hercegovine
FMF	Federalno ministarstvo financija
FZS	Federalni zavod za statistiku
FZZPR	Federalni zavod za programiranje razvoja
GDP	<i>Gross domestic product</i> (Bruto domaći proizvod)
GIS	Geografski informacijski sustav
GU ECFIN	<i>Directorate-General for Economic and Financial Affairs</i> (Glavna uprava za gospodarske i finansijske poslove Europske komisije)
IPA	<i>Instrument For Pre-Accession</i> (Instrument prepristupne pomoći)
IT	Informatička tehnologija
JKP	Javno komunalno poduzeće
JLS	Jedinice lokalne samouprave
KD	Klasifikacija djelatnosti
KV	Kvalificirani (radnik)
KM	Konvertibilna marka
KSBB	Kanton Središnja Bosna
MAC	<i>Multilateral administrative convention</i> (Konvencija o uzajamnoj administrativnoj pomoći u poreznim stvarima)
Mil	Milijun
MMF	Međunarodni monetarni fond
MSP	Mala i srednja poduzeća
NKV	Nekvalificirani (radnik)
OECD	<i>Organisation for Economic Cooperation and Development</i> (Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj)
OMA	Odjeljenje za makroekonomsku analizu (pri Upravi za neizravno oporezivanje BiH)
PDV	Porez na dodanu vrijednost
PJI	<i>Public investment programme</i> (Program javnih investicija)
PUFBIH	Porezna uprava Federacije BiH
SRS	Srednjoročna razvojna strategija
SSP	Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
UJF	Upravljanja javnim financijama
UNO	Uprava za neizravno oporezivanje
VKV	Visokokvalificirani (radnik)

1. UVOD

U skladu s člankom 17. Zakona o proračunima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine F BiH“, broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/1, 11/19, 99/19, 25/22 i 7/25) Vlada na prijedlog Ministarstva financija donosi Smjernice ekonomске i fiskalne politike za trogodišnje razdoblje. Sukladno prethodno navedenome članku Ministarstvo financija Kantona Središnja Bosna pripremilo je dokument „Smjernice ekonomске i fiskalne politike za vremensko razdoblje 2026. - 2028.“, te dostavilo Vladi Kantona Središnja Bosna na razmatranje i usvajanje¹. Smjernice imaju za cilj projekciju proračunskih prihoda i općeg fiskalnog okvira za izradu Dokumenta okvirnog proračuna za razdoblje 2026. – 2028. godina, također ovim dokumentom se nastoje prikazati strategije i politike koje Kanton Središnja Bosna (u dalnjem tekstu: Kanton) provodi kako bi ostvario svoje strateške ciljeve u ekonomskoj i fiskalnoj politici.

Smjernice ekonomске i fiskalne politike Kantona Središnja Bosna sadrže sljedeće elemente:

- Strateške ciljeve ekonomске i fiskalne politike Kantona;
- Osnovne makroekonomske pokazatelje Kantona,
- Osnovne pokazatelje ekonomске i fiskalne politike Kantona,
- Pretpostavke društvenog i gospodarskog razvoja za proračunsku i naredne dvije godine;
- Procjenu prihoda i primitaka proračuna, ciljanu fiskalnu poziciju, kao i usklađenu razinu ukupnih ciljanih rashoda i izdataka, a koji održavaju prethodno navedene prioritete rashoda i izdataka;
- Predviđene promjene javnog duga i strategiju upravljanja javnim dugom.

Smjernice ekonomске i fiskalne politike Kantona Središnja Bosna su izrađene na temelju sljedeće dokumentacije:

- Strategija razvoja Kantona Središnja Bosna 2021. - 2027. godina,
- Smjernice za trogodišnje planiranje rada za razdoblje 2026. - 2028. godina;
- Revidiranih projekcija prihoda od neizravnih i izravnih poreza kantona i općina od strane Ministarstva financija Federacije Bosne i Hercegovine,
- Publikacije Makroekonomski pokazatelji po Kantonima FBiH Federalnog zavoda za programiranje razvoja F BiH,
- Izvješće o izvršenju proračuna za 2024. godinu.

Strategija razvoja Kantona Središnja Bosna za razdoblje 2021. - 2027. temeljni je dokument za izradu sektorskih strategija, dokumenta okvirnog proračuna (DOP-a), proračuna, programa javnih investicija (PJI), programa rada Vlade za mandatno razdoblje, trogodišnjeg plana rada kantonalnih tijela uprave i godišnjeg programa rada Vlade. Ovim dokumentom definirani su strateški ciljevi Kantona, isti će biti opisani u sljedećem dijelu Smjernica. Strateški ciljevi Kantona izravno su povezani i proizlaze iz niza strateških dokumenata na državnoj i federalnoj razini kao što su: Strateški okvir institucija BiH do 2030. godine, Program ekonomskih reformi BiH za razdoblje 2025. - 2027. godina, Strategija razvoja Federacije za razdoblje 2026. - 2028. godina, strategija upravljanja javnim financijama za razdoblje 2021. - 2025. godina.

U narednom razdoblju ekonomска i fiskalna politika Kantona kao i u prethodnom ostaje usmjerena na ostvarenje većeg gospodarskog rasta i zapošljavanja, očuvanje fiskalne stabilnosti, jačanje institucionalnih kapaciteta, proaktivna uloga u integracijskim procesima i održiva gospodarska politika.

U trećemu dijelu Smjernica – Makroekonomska kretanja u srednjoročnom razdoblju interpretirani su posljednji objavljeni indikatori razvoja Kantona preuzeti od Federalnog zavoda za programiranje razvoja F BiH; kao i nekoliko osnovnih informacija o Kantonu. Nadalje, u ovome dijelu nalaze se i Makroekonomske projekcija za razdoblje 2025. - 2027. godina izrađene od strane Direkcije za ekonomsko planiranje BiH.

¹ Sukladno Zakonu o proračunima, Ministarstvo financija je dužno dostaviti prijedlog Smjernica Vladi do 15. svibnja, dok Vlada donosi Smjernice do 31. svibnja tekuće godine. Međutim, zbog kašnjenja u izradi projekcija prihoda za 2025. i razdoblje 2026. - 2028. Federalnog ministarstva financija, koje su dostavljene 29. svibnja 2025., Ministarstvo financija KSB nije moglo dostaviti Smjernice Vladi u zakonskom roku.

U četvrtome dijelu Smjernica - Porezna politika i javni prihodi sadrže revidirane projekcije prihoda dostavljenih od Federalnog ministarstva financija za razdoblje 2025. - 2028. godina, izvršenje prihoda Kantona za 2024. godinu, procjenu za 2025. godinu, projekcije poreznih i neporeznih prihoda, primitaka i financiranja za razdoblje 2026. - 2028. godina; kao i fiskalni okvir koncipiran sukladno Zakonu o proračunima u F BiH.

I na posljetku peti dio Smjernica – Dug u srednjoročnom razdoblju odnosi se na stanje i projekcije duga Kantona, nastanak kreditnog zaduženja i kreditnih uvjeta, te informacije o izdanim jamstava od strane Kantona. Pregled stanja i projekcija javnog duga u ovom dokumentu se temelji na podacima s kojima raspolaže Ministarstvo financija

2. STRATEŠKI CILJEVI EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE

2.1. Strateški ciljevi ekonomске i fiskalne politike Kantona Središnja Bosna

Strateški ciljevi su dugoročni ciljevi koji daju odgovor na pitanje gdje želimo biti u budućnosti, uzimajući u obzir raspoložive resurse, kao i mogućnosti koje nam stoje na raspolaganju. Strateški ciljevi ekonomске i fiskalne politike Kantona Središnja Bosna proizlaze iz Strategije razvoja Kantona Središnja Bosna.

Strategije razvoja Kantona Središnja Bosna za razdoblje 2021. - 2027. godine² kao temeljni strateški dokument u Kantunu, pruža okvir za postavljanje strateških ciljeva ekonomске i fiskalne politike Kantona. Strategija služi kao temelj za izradu programa rada Vlade³, programa javnih investicija, planova rada ministarstava i institucija, dokumenta okvirnog proračuna i godišnjeg proračuna. Strategija također služi kao osnova za usklađivanje i izradu sektorskih i razvojnih strategija Kantona i lokalnih jedinica samouprave.

Naprijed navedenom Strategijom definirana su tri strateška cilja:

- 1) Poticati održiv ekonomski razvoj.
- 2) Unaprijediti kvalitetu življenja i održivog društvenog okruženja za sve građane.
- 3) Poboljšati stanje okoliša i javnu infrastrukturu.

S ciljem realizacije zacrtanih strateških ciljeva, za svaki cilj definiran je set prioriteta. Prioriteti u poticanju održivog ekonomskog razvoja, su:

- Poticati ruralni razvoj uz jačanje poljoprivrede, šumarstva i prehrambene industrije
- Povećati konkurentnost industrije kroz tehnološke inovacije i digitalizaciju
- Poboljšati turističku ponudu, infrastrukturu i poduzetništvo za razvoj održivog turizma
- Kreirati povoljnije poslovno okruženje za održiv rast i zapošljavanje

Prioriteti u unaprjeđenju kvalitete življenja, su:

- Unaprjeđenje kvalitete obrazovnog sustava
- Unaprjeđenje športa i kulture
- Poboljšanje postojećih i uvođenje novih usluga u sektoru zdravstva i socijalnoj skrbi
- Povećanje stupnja sigurnosti građana
- Transparentan i djelotvoran javni sektor u službi građana

Prioriteti u poboljšanju stanja okoliša i javne infrastrukture, su:

- Uspostava funkcionalnog sustava za integrirano upravljanje okolišem
- Poboljšanje kvalitete komunalnih usluga uz značajno unaprjeđenje komunalne infrastrukture
- Osigurana zaštita prirodnih resursa kroz održivo i energetski učinkovito upravljanje i korištenje resursa.

Smjernicama za trogodišnje planiranje rada definiran je indikativni finansijski okvir iz kojega će se financirati realizacija planiranih prioriteta, mjera i strateških projekata za plansko razdoblje 2026. - 2028. godina u iznosu od 210.444.604 KM. Za mjere i projekte za *Održiv ekonomski razvoj* planirana su sredstva u iznosu od 54.986.200 KM; za strateški cilj *Unaprijediti kvalitetu življenja i održivog društvenog okruženja za sve građane* planiran je iznos u vrijednosti od 149.222.404 KM i naposljetku za strateški cilj *Poboljšati stanje okoliša i javnu infrastrukturu* planirana su sredstva u iznosu od 6.236.000 KM⁴.

² Sabor Kantona Središnja Bosna je na XXI. sjednici održanoj 15. rujna 2021. godine donio odluku o prihvaćanju Strategije razvoja Kantona Središnja Bosna za razdoblje 2021. - 2027. godina.

³ Vlada Kantona je na 72. sjednici, održanoj 16. 1. 2025. godine usvojila Program rada za 2025. godinu. Sabor KSB je donio Zaključak o prihvaćanju Programa rada Vlade KSB za 2025. godinu na XVIII. sjednici održanoj 26. 2. 2025. godine. Program rada sadrži pregled najznačajnijih aktivnosti koje Vlada Kantona planira ostvariti kroz programsку godinu, nositelje pripreme i izrade materijala, kao i rokove u kojima će se pojedina pitanja razmatrati.

⁴ Smjernice za trogodišnje planiranje rada Kantona Središnja Bosna za razdoblje 2026. – 2028. godina

Smjernice za trogodišnje planiranje rada za razdoblje od 2026. do 2028. godine usvojene Odlukom Vlade KSB broj 01-11.7-3229/2025 od 20. 3. 2025. godine predstavljaju temelj za planiranje aktivnosti kantonalnih tijela uprave za naredno trogodišnje razdoblje, s ciljem uključivanja razvojnih prioriteta definiranih strateškim dokumentima u plan. Cilj smjernica je istaknuti ključne aktivnosti koje se moraju poduzeti tijekom planiranog ciklusa na način koji omogućuje sinergiju u više područja društveno-ekonomskog života Kantona. Smjernicama se formalno započinje proces trogodišnjeg i godišnjeg planiranja, pri čemu se uvažava trenutačni razvojni kontekst te se donose političke odluke o osnovnim smjernicama razvoja za sljedeće trogodišnje razdoblje.

Ove smjernice temelje se na razvojnoj strategiji KSB-a koja je definirala ukupno 194 strateška projekta, organizirana u 39 mjera i 12 prioriteta. Te smjernice su spojene u Akcijski plan za razdoblje planiranja 2026. - 2028. Svrha Akcijskog plana je pružiti informacije svim upravnim tijelima u KSB-u o ključnim projektima i aktivnostima u narednom trogodišnjem razdoblju kako bi ih mogli uključiti u svoje trogodišnje i godišnje planove rada, uz redovite aktivnosti.

Za postizanje navedenih ciljeva ključno je osigurati izvore financiranja za njihovu provedbu. U tu svrhu, naglašena je veza između strateških ciljeva i proračunskih programa. Strateškim planom definiraju se smjernice djelovanja ministarstava i kantonalnih uprava, dok se proračunom utvrđuju programi, aktivnosti i projekti te osiguravaju sredstva potrebna za provedbu. Stoga, Strategija služi kao polazna osnova za izradu Smjernica ekonomске i fiskalne politike.

Uvažavajući naprijed navedene strateške ciljeve i prioritete proizšle iz strateških ciljeva, ekonomski i fiskalni politika Vlade Kantona Središnja Bosna kao i prethodnom razdoblju ostaje usmjerena na:

1. Očuvanje fiskalne stabilnosti Kantona:

- Implementacija programskog proračuna s fokusom na postizanje krajnjih ishoda.
- Uspostava učinkovitog sustava praćenja i evaluacije s jasno definiranim indikatorima i mjerilima uspjeha za svaki strateški cilj.
- Održavanje uravnoteženog proračuna putem fiskalne discipline i očuvanja strukturne fiskalne ravnoteže.
- Održavanje održive razine javnog duga uz strategiju dugoročnog zaduživanja.
- Uspostava transparentnog i odgovornog fiskalnog upravljanja kroz jačanje institucija, poboljšanje javnog nadzora i borbu protiv korupcije.

2. Poticanje gospodarskog rasta i zapošljavanja:

- Stvaranje konkurentnog i atraktivnog poslovnog okruženja putem smanjenja administrativnih barijera, pojednostavljenja procedura i uspostavljanja pravne sigurnosti.
- Razvoj strateških sektora gospodarstva s naglaskom na visoku dodanu vrijednost, inovacije i izvoznu orientaciju.
- Povećanje ulaganja u infrastrukturu, posebno u transportnu, energetsku i digitalnu infrastrukturu.
- Investiranje u ljudski kapital putem obrazovanja, osposobljavanja i poticanja istraživačkog rada.
- Poticanje inovacija i korištenje novih tehnologija radi povećanja konkurenčnosti i učinkovitosti.
- Podrška digitalizaciji gospodarstva i društva putem implementacije e-rješenja i promocije korištenja digitalnih alata.
- Postizanje ravnotežnog regionalnog razvoja putem usmjeravanja investicija u sve regije Kantona i poticanja lokalnog poduzetništva.
- Revitalizacija poljoprivrede i ruralnog razvoja kroz modernizaciju proizvodnje, poticanje prerade i poboljšanje pristupa tržištu.
- Sprječavanje depopulacije i starenja stanovništva putem obiteljskih politika, poticanja zapošljavanja mladih i unapređenja životnog standarda.

3. Jačanje institucionalnih kapaciteta:

- Reforma javne uprave kroz implementaciju načela efikasnosti, transparentnosti i odgovornosti.
- Nepopustljiva borba protiv korupcije i organiziranog kriminala putem jačanja vladavine prava, neovisnosti sudstva i djelotvornog djelovanja institucija.
- Usmjeravanje prema europskim standardima u svim područjima, s naglaskom na jačanje vladavine prava i zaštitu vlasničkih prava.

- Poboljšanje statističkog sustava i dostupnosti pouzdanih podataka za potrebe donošenja odluka utemeljenih na dokazima.
- Prioritetna ulaganja u obrazovanje i zdravstvo radi unapređenja kvalitete usluga i dostupnosti za sve građane.
- Jačanje neovisnosti i transparentnosti institucija putem strukturnih reformi i reformi javne uprave.
- Povećanje efikasnosti javne uprave putem digitalizacije.

4. Proaktivna uloga u integracijskim procesima:

- Aktivno sudjelovanje u procesima europskih integracija putem lobiranja i promocije interesa Kantona na federalnoj, državnoj i europskoj razini.
- Razvoj strategije za privlačenje stranih investicija usklađenih sa strateškim ciljevima Kantona, s fokusom na sektore poput zelene energije, inovacija i istraživanja i razvoja.
- Promocija izvoza i poboljšanje vanjske trgovine putem poticanja internacionalizacije lokalnih poduzetnika, uspostavljanja poslovnih mreža i sudjelovanja na međunarodnim sajmovima.

5. Održiva gospodarska politika:

- Proaktivna zaštita okoliša i prirodnih resursa putem implementacije zakona, poboljšanja recikliranja i zaštite biološke raznolikosti.
- Razvoj zelene ekonomije i korištenje obnovljivih izvora energije putem finansijskih poticaja, smanjenja energetske ovisnosti i borbe protiv klimatskih promjena.
- Razvoj turizma s fokusom na održive turističke destinacije, valorizaciju prirodnih i kulturnih bogatstava te poticanje seoskog turizma.
- Poticanje energetske učinkovitosti i ublažavanje klimatskih promjena putem programa energetske obnove zgrada, promocije energetske svijesti i investicija u obnovljive izvore energije.
- Promocija socijalne pravednosti i inkluzivnog rasta kroz mjere smanjenja socijalnih razlika, poticanje zapošljavanja osjetljivih skupina te poboljšanje pristupa javnim uslugama.

Kanton Središnja Bosna ima cilj osigurati stabilne javne financije i održivu fiskalnu politiku putem racionalnog upravljanja javnim financijama, kontrole javne potrošnje te efikasnog korištenja javnih resursa. Kontrola raspodjele i trošenja javnih sredstava bit će pojačana implementacijom programskog proračuna. Ključni elementi održivosti fiskalne politike obuhvaćaju kontrolu fiskalne bilance i javnog duga te poboljšanje transparentnosti i odgovornosti u upravljanju javnim financijama.

U skladu s tim, poticajne mjere i politike podržavaju rast privatnog sektora, potiču investicije i stvaraju nova radna mjesta. Olakšavanje poslovnog okruženja, podrška razvoju malih i srednjih poduzeća te promicanje strateških sektora za gospodarski razvoj ključni su elementi. Investicije u infrastrukturne projekte poboljšavaju prometne veze, energetsku učinkovitost i digitalnu povezanost, što doprinosi poticanju gospodarske aktivnosti, privlačenju investicija i poboljšanju životnih uvjeta stanovništva.

Povećanje konkurentnosti gospodarstva postiže se podrškom inovacijama, poduzetništvu i razvoju ljudskih resursa te stvaranjem poticajnog okruženja za poslovanje. Diversifikacija gospodarstva, promocija sektora poput turizma, poljoprivrede, energetike i informacijsko-komunikacijske tehnologije također su važni za smanjenje ovisnosti o pojedinim sektorima i osiguranje stabilnosti ekonomije.

Osiguravanje kvalitetnog obrazovanja i stručnog osposobljavanja, usklađivanje s potrebama tržišta rada te podrška istraživanju i razvoju ključni su za stvaranje konkurentne radne snage i odgovaranje na potrebe suvremenog tržišta. Unapređenje transparentnosti, javnog nadzora i odgovornosti u upravljanju javnim financijama osigurava pravednu raspodjelu javnih resursa, smanjuje korupciju i poboljšava povjerenje građana u institucije.

Regionalna suradnja i integracija također su važni za ekonomski razvoj Kantona Središnja Bosna, potičući jačanje trgovinskih veza, privlačenje investicija i razmjenu znanja i iskustava s drugim regijama unutar Bosne i Hercegovine te susjednim zemljama.

Promicanje održivog ekonomskog razvoja, uključujući zaštitu okoliša, energetsku učinkovitost i razvoj turizma, ključni su ciljevi. Socijalna pravednost i inkluzivni rast ostvaruju se kroz pravednu raspodjelu javnih resursa, borbu protiv siromaštva i osiguravanje pristupa javnim uslugama za sve

građane. Fiskalna politika treba biti usmjerena na poboljšanje kvalitete života svih stanovnika, posebno najugroženijih skupina društva.

3. MAKROEKONOMSKA KRETANJA U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU

3.1. Osnovni makroekonomski pokazatelji Kantona Središnja Bosna

Područje Kantona Središnja Bosna se prostire na ukupno 3.189,0 km², čine ga jedanaest općina i jedan grad, općine: Bugojno, Busovača, Dobretići, Donji Vakuf, Fojnica, Gornji Vakuf-Uskoplje, Jajce, Kiseloj, Kreševo, Travnik, Vitez i grad Novi Travnik što čini 12,21 % ukupne teritorije Federacije BiH, odnosno 6,23 % ukupne teritorije Bosne i Hercegovine.

Prema podacima Federalnog Zavoda za statistiku za Kanton Središnja Bosna, ostvarene investicije u nova stalna sredstva u 2023. godini iznosile su 331,5 milijuna KM, što je za 30,7 % više u odnosu na prethodnu godinu.

Tablica 1: Osnovni indikatori razvoja Federacije BiH i Kantona Središnja Bosna

Indikatori	Federacija BiH		Kanton Središnja Bosna		Sudjelovanje kantona u FBiH	
	2022.	2023.	2022.	2023.	2022.	2023.
Stanovništvo (proc. sred. god.)	2.156.846	2.150.054	245.633	244.547	0,1	11,4%
Indeks starenja stanovništva	127	133	120	127	-	-
Stopa prirodnog priraštaja u %	-3,1	-1,9	-3,7	-2,4	-	-
Stopa ukupnog fertiliteta u %	33,0	31,6	29,6	28,3	-	-
Stopa registrirane zaposlenosti u %	36,0	0,4	28,5	0,3	-	-
Stopa registrirane aktivnosti u %	55,5	0,6	47,9	0,5	-	-
Radno sposobno stanovništvo (15-64)	1.486.833	1.475.596	173.615	172.237	0,1	11,7%
Prosječan broj zaposlenih osoba	535.665	535.659	50.474	50.378	0,1	9,4%
Prosječan broj nezaposlenih osoba	289.912	277.160	31.236	30.097	0,1	10,9%
Prosječan broj nezaposlenih mladih	33.736	30.861	4.323	4.106	0,1	13,3%
Stopa registrirane nezaposlenosti u %	35,1	0,3	38,2	0,4	-	-
Prosječna neto plaća u KM	1.114	1.261	893	1.030	0,8	81,7%
Indeks industrijske proizvodnje	101,2	95,8	104,3	93,9	-	-
Broj umirovljenika	434.167	355.979	39.673	39.995	0,1	11,2%
Prosječna mirovina u KM	483	583	489	591	1	101,4%
Broj poslovnih subjekata	120.307	124.169	11.235	11.597	0,1	9,3%
Izvoz robe - u mil. KM	12.107	11.164	938	917	0,1	8,2%
Uvoz robe - u mil. KM	20.395	19.733	1.309	1.271	0,1	6,4%
Trgovinska bilanca u 000 KM (deficit)	-8.289	-8.570	-371	-354	0	4,1%
Pokrivenosti uvoza izvozom u %	59,4	0,6	71,7	0,7	-	-
Porezi na dohotke fizičkih osoba u mil. KM	637	721,8	44	52	0,1	7,2%
Porezi na dohotke P/C	296	336	177	213	0,6	64,0%

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja, srpanj 2024. godine

Razina razvijenosti

U sljedećoj tablici dani su pokazatelji razvijenosti županija i Federacije BiH, na osnovu kojih su županije rangirane (razina razvijenosti) u odnosu na indeks razvijenosti. Za izradu indeksa razvijenosti županija i jedinica lokalne samouprave u Federaciji koriste se sljedeći indikatori: prihodi od poreza na dohodak po stanovniku (X1); stopa zaposlenosti (X2); kretanje stanovništva (X3); udio starog stanovništva u ukupnom stanovništvu (X4); i stopa obrazovanja radne snage (X5). Kanton Središnja Bosna rangiran je na 7. mjesto, od ukupno 10 županija u Federaciji BiH.

Tablica 2: Razina razvijenosti Federacije BiH po kantonima za 2023. godinu

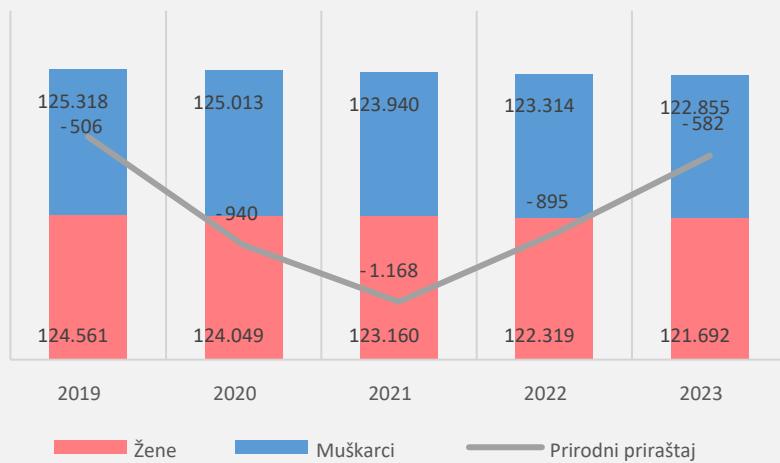
Kantoni	Ran g	Ras t / pad *	Grup a	Indek s 2023	Prihod od poreza na dohoda k pc 2023	Stupanj zaposlenosti 2023	Kretanje stanovništva 2013-2023	Sudjelovan je starog stanovništva 2023	Stupanj obrazovanja radne snage 2023
Kanton Sarajevo	1	0	I	1,99	2,82	2,33	1,83	0,9	1,6
Zapadnohercegovački	2	0	II	1,09	0,74	0,86	1,07	0,91	1,9
Hercegovačko-neretvanski	3	1	II	1,02	1,15	1,2	0,76	0,57	1,29
Bosansko-podrinjski	4	-1	II	1,02	1,54	1,78	0,06	0,3	1,09
Zeničko-dobojski	5	0	II	0,84	0,62	0,89	0,89	1,24	0,74
Tuzlanski	6	0	II	0,84	0,71	0,88	0,98	0,98	0,7
Kanton Središnja Bosna	7	0	II	0,65	0,27	0,56	0,85	1,24	0,58
Unsko-sanski	8	0	III	0,4	0,12	0	0,75	1,43	0
Kanton 10	9	0	III	0,28	0	0,08	0,11	0	1,22
Posavski	10	0	III	0,27	0,04	0,15	0	0,73	0,6

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

Stanovništvo

Prema rezultatima popisa stanovništva, domaćinstava i stanova u Bosni i Hercegovini iz 2013. godine, koje je provela Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Sarajevo, lipanj 2016., Kanton Središnja Bosna ima 254.686 stanovnika, što čini 11,4 % ukupnog broja stanovnika Federacije Bosne i Hercegovine. Gustoća naseljenosti malo ispod prosjeka Federacije BiH, s 79,0 stanovnika po km² u Kantonu naspram 84,5 stanovnika po km² u Federaciji BiH.

Grafikon 1: Procjena broja stanovnika prema spolu i prirodni priraštaj po godinama KSB



Izvor: Federalni zavod za statistiku, 2023; Obrada podataka: Federalni zavod za programiranje razvoja

Sredinom 2023. godine, broj stanovnika⁵ u KSB bio je 244.547, što čini 11,4 % ukupnog broja stanovnika u Federaciji BiH. Od tog broja, 122.855 ili 49,8 % su žene. Ukupan broj stanovnika u KSB je manji za 1.084 ili 0,4 % u odnosu na 2022. godinu. U razdoblju od 2019. do 2023. godine, broj stanovnika je prosječno godišnje opadao za 0,5 %.

U 2023. godini, populacija djece od 0 do 14 godina čini 13,1 %, radno sposobna populacija od 15 do 64 godine čini 70,4 %, dok populacija starija od 65 godina čini 16,5 % ukupnog broja stanovnika Kantona. U razdoblju od 2019.-2023.g. populacija djece od 0-14 se prosječno godišnje smanjivala za 3,2 %.

⁵ Procjene broja stanovnika za Federaciju BiH sa stanjem sredinom godine zasnivaju se na konačnim rezultatima Popisa stanovništva, kućanstava i stanova u Bosni i Hercegovini 2013. godine

Indeks starenja stanovništva⁶ u KSB je 127 u 2023. godini, što ukazuje na intenzivno starenje populacije. Stopa nataliteta je 6,6‰, a stopa općeg mortaliteta je 8,9‰. Broj živorodenih je manji od broja umrlih.

Prirodni priraštaj⁷ u KSB je i dalje negativan, s -582 u 2023. godini. Stopa prirodnog priraštaja je -2,4‰, nešto je niža u odnosu na prethodnu godinu. Vitalni indeks iznosi 73,0 %.

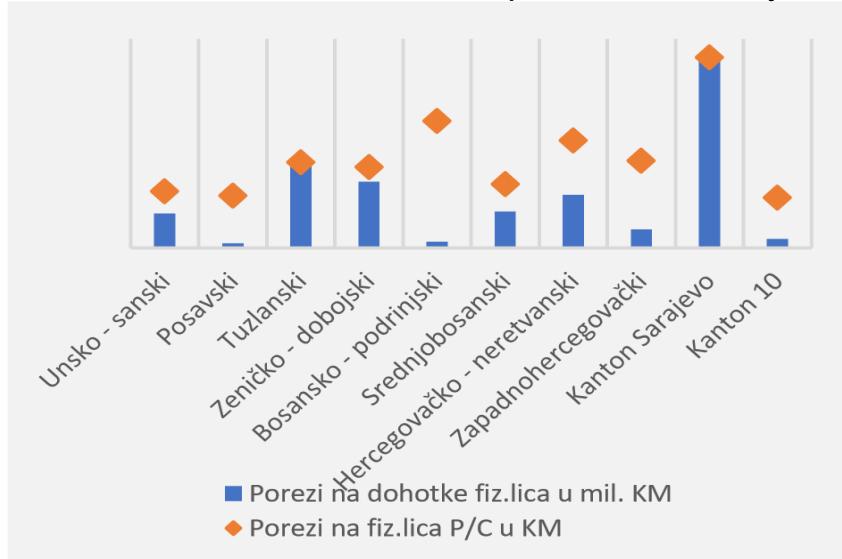
Porezi na dohodak fizičkih osoba

Prema podacima Porezne uprave Federacije Bosne i Hercegovine, u 2023. godini ukupni porezi na dohodak fizičkih osoba iznosili su 753.420.345 KM, što predstavlja povećanje od 18,2 % u odnosu na prethodnu godinu.

Najviši porezi na dohodak fizičkih osoba ostvareni su u Sarajevskoj županiji u iznosu od 268,4 mil. KM, Tuzlanskoj županiji u iznosu od 123,9 mil. KM i Zeničko-dobojskoj u iznosu od 95,2 mil. KM, dok su najniži porezi na dohodak fizičkih osoba ostvareni u Posavskoj županiji u iznosu od 6,9 mil. KM.

Porezi na dohodak fizičkih osoba po glavi stanovnika u Federaciji BiH iznose 336 KM i veći su za 13,6 % u odnosu na prethodnu godinu. Najviši porezi na dohodak fizičkih osoba po glavi stanovnika u 2023. godini ostvareni su u Sarajevskoj županiji u iznosu od 639 KM, Bosansko - podrinjskoj županiji u iznosu od 426 KM i Hercegovačko-neretvanskoj u iznosu od 360 KM, a najniži u Kantonu 10 u iznosu od 169 KM.

Grafikon 2: Porezi na dohotke fizičkih osoba po kantonima Federacije BiH za 2023. god.



Izvor: (Porezna uprava Federacije BiH, 2023); Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

U Kantonu Središnja Bosna u 2023. godini prikupljeni su porezi na dohodak fizičkih osoba u iznosu od 52,2 milijuna KM, što je 18,6 % više nego prošle godine.

Porezi na dohodak fizičkih osoba po glavi stanovnika (sadašnji broj stanovnika) u Kantonu Središnje Bosne iznose 213 KM, što je 20,34 % više nego prošle godine.

Registar poslovnih subjekata

Na kraju 2023. godine, u Kantonu Središnja Bosna (KSB) registrirano je 11.597 poslovnih subjekata, što čini 9,3 % ukupnog broja poslovnih subjekata u Federaciji Bosne i Hercegovine

⁶ Indeks starenja predstavlja osnovni demografski pokazatelj odnosa broja osoba starijih od 60 godina i broja osoba mlađih od 20 godina. Indeks veći od 40 kazuje da je stanovništvo određenog područja zašlo u proces starenja.

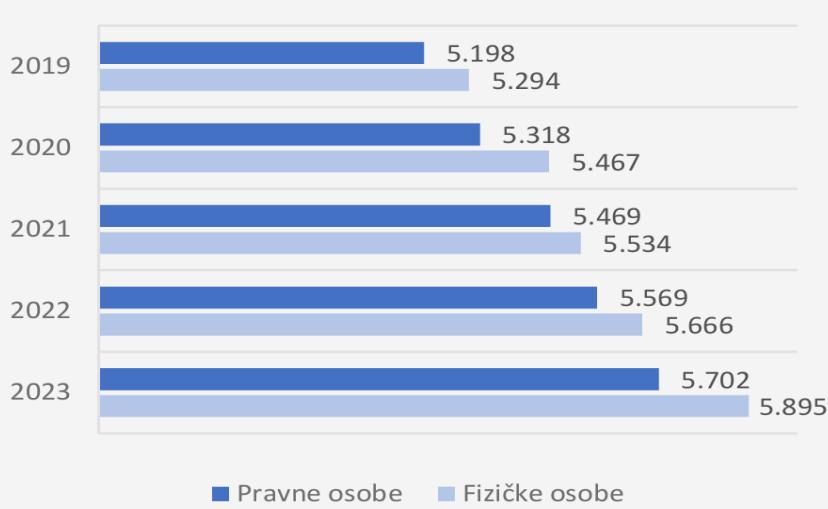
⁷ Prirodni priraštaj je razlika između broja živorodenih djece i broja umrlih osoba. Konačne godišnje podatke za prirodni priraštaj izračunao Federalni zavod za programiranje razvoja na osnovu podataka iz mjesecnih saopštenja o prirodnom kretanju stanovništva Federalnog zavoda za statistiku.

(FBiH). To je porast od 218 subjekta ili 3,2 % u usporedbi s 2022. godinom. Omjer poslovnih subjekata na 1000 stanovnika bio je 47,4.

Broj pravnih osoba na kraju 2023. godine u KSB iznosio je 5.702, što predstavlja povećanje od 133 ili 2,4 % u odnosu na prethodnu godinu. Ti subjekti čine 8,5 % ukupnog broja registriranih pravnih osoba u FBiH. Najviše pravnih osoba registrirano je u trgovini na veliko i malo (19,0 %), ostalim uslužnim djelatnostima (23,6 %) i prerađivačkoj industriji (15,2 %), dok je najmanje u finansijskim djelatnostima (0,1 %).

Broj fizičkih osoba - obrtnika na kraju 2023. godine u KSB bio je 5.895, što je porast od 229 ili 4,0 % u odnosu na prethodnu godinu. Ti obrtnici čine 10,4 % ukupnog broja registriranih fizičkih osoba - obrtnika u FBiH. Najviše fizičkih osoba registrirano je u djelatnostima pružanja smještaja (hotelijerstvo i ugostiteljstvo) (22,8 %), trgovini na veliko i malo (20,0 %) te prerađivačkoj industriji (14,0 %).

Grafikon 3: Broj pravnih i fizičkih osoba po godinama u KSB

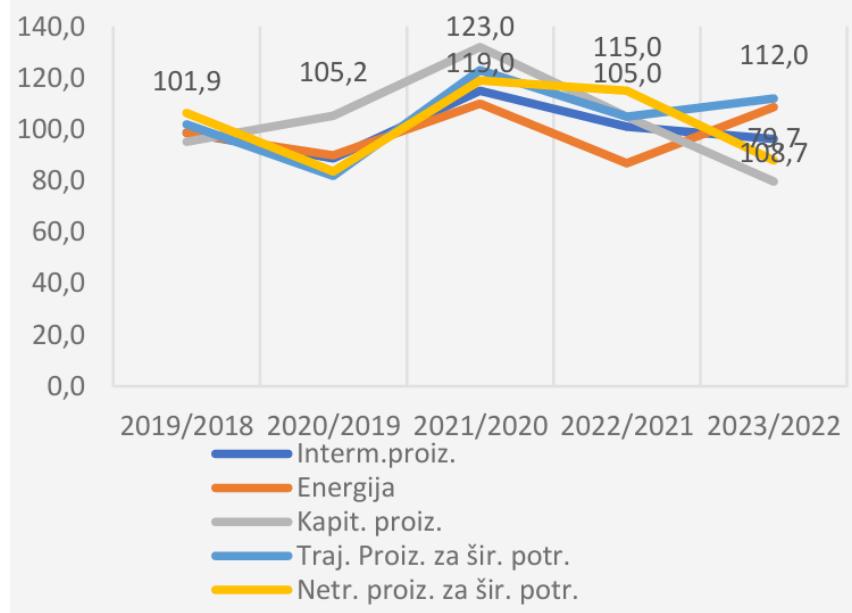


Izvor: Federalni zavod za statistiku, 2023; Obrada podataka: Federalni zavod za programiranje razvoja

Industrijska proizvodnja

U Federaciji BiH u 2023. godini došlo je do pada ukupne industrijske proizvodnje za 4,2 % u odnosu na prethodnu godinu. U Kantonu Središnja Bosna u 2023. godini zabilježen je pad fizičkog obujma industrijske proizvodnje za 6,1 %. Prema glavnim industrijskim grupacijama, područjima i oblastima najveći pad zabilježen je u kapitalnim proizvodima, a prema područjima i oblastima KD-a najveće učešće u padu fizičkog obima industrijske proizvodnje ovog kantona imalo je područje proizvodnje prehrambenih proizvoda.

Grafikon 4: Indeksi obima industrijske proizvodnje prema glavnim grupama po godinama u KSB



Izvor: Federalni zavod za statistiku, 2023.; Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

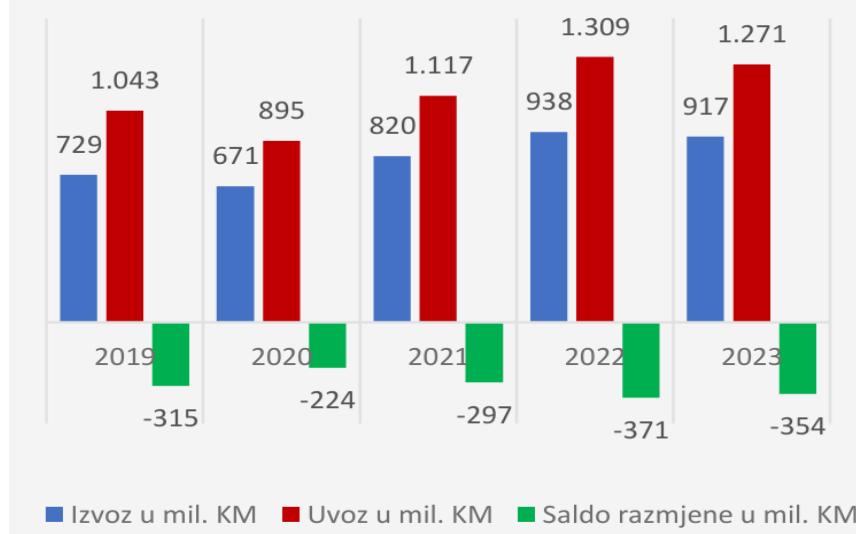
Izvoz, uvoz i trgovinska bilanca

Izvoz iz Kantona Središnja Bosna (KSB) u 2023. godini iznosio je 917 milijuna KM ili 8,2 % ukupnog izvoza Federacije Bosne i Hercegovine (FBiH). Izvoz u izvještajnoj godini je za 2,2 % manji u odnosu na 2022. godini.

Uvoz u KSB-u u 2023. godini iznosio je 1.271 milijuna KM ili 6,4 % ukupnog uvoza FBiH. Uvoz u izvještajnoj godini je za 2,9 % manji u odnosu na 2022. godinu.

Trgovinska bilanca KSB u 2023. godini bilježi deficit od 354 milijuna KM, što je smanjenje od 17 milijuna u odnosu na prethodnu godinu. Pokrivenost uvoza izvozom iznosila je 72,1 %, što je povećanje za 0,5 procenatnih poena.

Grafikon 5: Izvoz, uvoz i trgovinska bilanca roba u mil. KM po godinama KSB

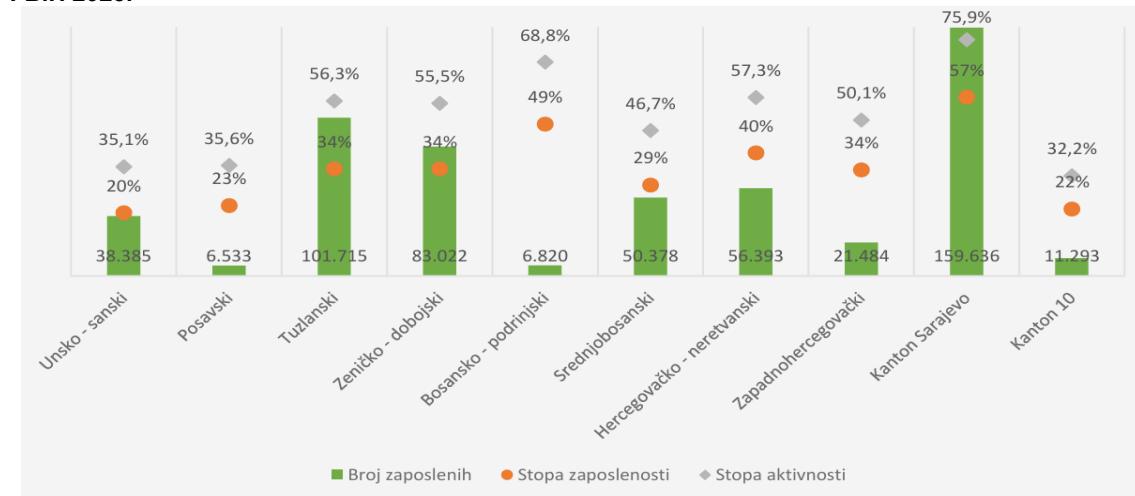


Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje, 2023; Obrada podataka: Federalni zavod za programiranje razvoja

Zaposlenost

Prema podacima, najveći broj zaposlenih u 2023. godini evidentiran je u Sarajevskoj županiji sa 159.636 osoba, što predstavlja 29,5 % ukupnog broja zaposlenih u Federaciji BiH. Slijedi Tuzlanska županija sa 101.715 zaposlenih ili 18,8 % te Zeničko-dobojska županija s 83.022 ili 15,3 % zaposlenih osoba. Najmanji broj zaposlenih registriran je u Posavskoj županiji gdje je zabilježeno 6.533 zaposlenih, što čini 1,2 % ukupne evidencije zaposlenih u Federaciji BiH. Grafikon 6 prikazuje pregled zaposlenosti po županijama Federacije BiH (FBiH) za 2023. godinu.

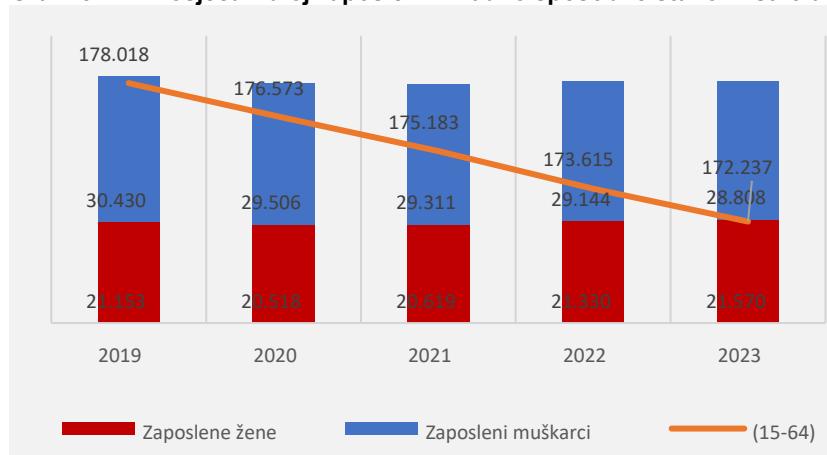
Grafikon 6: Broj zaposlenih, stope registrirane zaposlenosti i aktivnosti stanovništva po županijama FBiH 2023.



Izvor: Federalni zavod za statistiku, 2023; Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

Stopa zaposlenosti u KSB u 2023. godini je bila 29,2 %, što je povećanje od 0,2 procenatnih poena u odnosu na prethodnu godinu, ali niža od stope u Federaciji BiH (36,7 %). Stopa aktivnosti je iznosila 46,7 %, što je smanjenje od 0,3 procenatnih poena u odnosu na prethodnu godinu, također manja od Federacije BiH (55,5 %). Broj radno sposobnog stanovništva sredinom 2023. godine je bio 172.237, manji je za 0,8 % u odnosu na prethodnu godinu, s prosječnim godišnjim smanjenjem od 0,8 % u razdoblju 2019. – 2023. godina. Prosječan broj zaposlenih u KSB u 2023. godini je iznosio 50.378, od čega je 42,8 % žena. Najveći udio zaposlenih je u prerađivačkoj industriji 30,3 %, trgovini na veliko i malo 18,8 % i obrazovanju 8,8 %. Najveći porast zaposlenih bio je u djelatnostima poslovanja nekretninama za 56 ili 39,2 % i djelatnostima informacija i komunikacija za 33 ili 6,3 %, dok je najveći pad bio u vađenju ruda i kamena za 79 ili 7,5 % u odnosu na 2022.godinu.

Grafikon 7: Prosječan broj zaposlenih i radno sposobno stanovništvo u KSB



Izvor: Federalni zavod za statistiku, 2023; Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

Nezaposlenost

U 2023. godini, u Kantonu Središnja Bosna, prosječan broj nezaposlenih iznosio je 30.097, što je 10,9 % ukupnog broja nezaposlenih u Federaciji Bosne i Hercegovine. Od tog broja, 16.669 ili 55,4 % bile su žene. Broj nezaposlenih osoba se smanjio za 1.140 osoba ili 3,6 % u odnosu na 2022. godinu. Tijekom razdoblja od 2019. do 2023. godine, prosječni godišnji pad broja nezaposlenih bio je 2,5 %. Broj nezaposlenih žena u 2023. godini manji je za 240 osoba ili 1,4 % u odnosu na prethodnu godinu.

Grafikon 8: Prosječan broj nezaposlenih osoba i nezaposlenih mladih osoba po godinama KSB



Izvor: Federalni zavod za statistiku, 2023.; Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

Prosječan broj nezaposlenih mladih (između 15. i 24. godine) u KSB-u u 2023. godini bio je 4.106, što je pad od 217 osoba ili 5,0 % u odnosu na prethodnu godinu. Udio nezaposlenih mladih u ukupnoj nezaposlenosti Kantona iznosio je 13,6 %. Tijekom promatranog razdoblja od 2019. do 2023. godine, prosječni godišnji pad broja nezaposlenih mladih bio je 2,0 %. Broj nezaposlenih mladih žena u istom razdoblju iznosio je 2.445, što je smanjenje od 71 ili 2,8 % u odnosu na prethodnu godinu.

Stopa nezaposlenosti u KSB-u u 2023. godini, prema službeno registriranom broju nezaposlenih, u odnosu na radnu snagu, iznosila je 37,4 %, što je smanjenje od 0,8 procenatna poena u odnosu na prethodnu godinu, ali je i dalje iznad stope nezaposlenosti u Federaciji BiH koja je bila 33,9 %.

Gledajući prema kvalifikacijama, od prosječnog broja registriranih nezaposlenih osoba u KSB-u u 2023. godini, 19.998 ili 66,4 % imaju neku razinu stručne spreme, dok 10.099 osoba ili 33,6 % nemaju stručnu spremu. Najveći broj nezaposlenih osoba u 2023. godini je KV (10.449 ili 34,7 %), dok je najmanji broj nezaposlenih osoba s VKV (69 ili 0,2 %). Među nezaposlenim ženama u KSB-u, najviše nezaposlenih žena je sa NKV kvalifikacijama 32,6 %, a najmanje nezaposlenih žena sa VKV kvalifikacijama 0,2 %.

Najveće smanjenje nezaposlenosti prema stupnju obrazovanja u KSB-u u 2023. godini zabilježeno je kod osoba sa VKV kvalifikacijama za 22,9 %, dok je najmanje smanjenje bilo kod osoba sa NKV kvalifikacijama za 0,5 % u odnosu na prethodnu godinu.

Grafikon 9: Prosječan broj nezaposlenih žena i nezaposlenih mladih žena (15-24) po godinama KSB

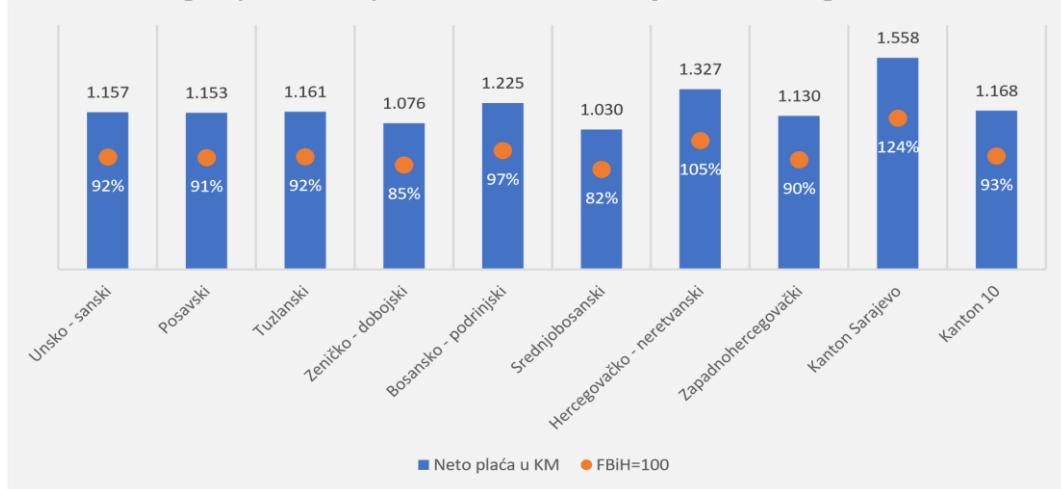


Izvor: Federalni zavod za statistiku, 2023.; Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

Plaće

U 2023. godini u Federaciji BiH prosječna mjeseca isplaćena neto plaća iznosi 1.261 KM i veća je za 13,2 % u odnosu na prethodnu godinu. Kada je riječ o županijama, najviša prosječna neto plaća u 2023. godini isplaćena je u Sarajevskoj županiji 1.558 KM, Hercegovačko-neretvanskoj županiji 1.327 KM i Bosansko - podrinjskoj županiji 1.225 KM, dok je najniža prosječna plaća isplaćena u Kantonu Središnje Bosne u iznosu od 1.030 KM.

Grafikon 10: Pregled plaća u KM po kantonima u Federaciji BiH za 2023. godinu



Izvor: Federalni zavod za statistiku, 2023.; Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

Prosječna neto plaća u Kantonu Središnja Bosna u 2023. godini iznosila je 1.030 KM, što predstavlja povećanje od 15,3 % u odnosu na prethodnu godinu i čini 81,7 % prosjeka Federacije Bosne i Hercegovine. Tijekom razdoblja od 2019. do 2023. godine, prosječna neto plaća godišnje je rasla za 7,9 %.

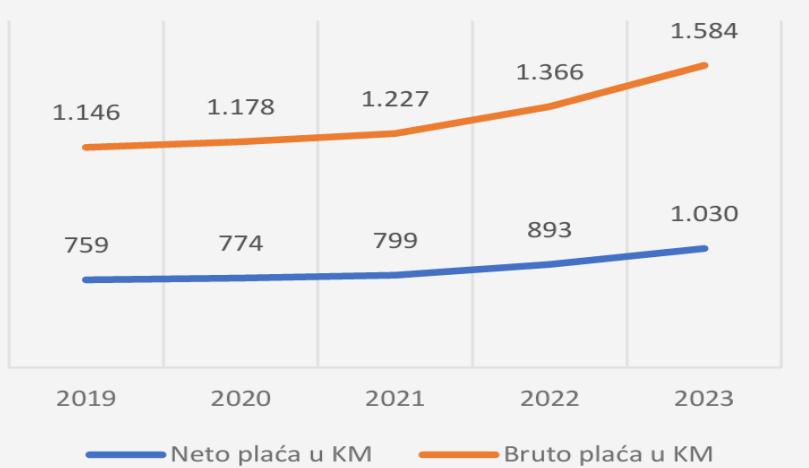
Bruto plaća u KSB-u u 2023. godini iznosila je 1.584 KM, što je povećanje od 16,0 % u odnosu na prethodnu godinu.

Najviša prosječna neto plaća u KSB-u u 2023. godini zabilježena je u djelatnostima proizvodnje i opskrbe električnom energijom u iznosu od 1.778 KM, javne uprave i obrane u iznosu od 1.574 KM te u strukovnim i znanstvenim djelatnostima u iznosu od 1.560 KM, dok je najniža neto plaća zabilježena u administrativnim i pomoćnim djelatnostima u iznosu od 747 KM,

u području umjetnosti, zabave i rekreacije iznosu od 643 KM i u djelatnostima hotelijerstva i ugostiteljstva u iznosu od 681 KM.

Najveće prosječno povećanje neto plaće zabilježeno je u poslovanju nekretninama za 28,9 %, administrativnim djelatnostima za 23,1 % i u obrazovanju za 19,3 %, dok je smanjenje plaće zabilježeno samo u finansijskim djelatnostima i djelatnostima osiguranja za 1,6 % u odnosu na prethodnu godinu.

Grafikon 11: Prosječna isplaćena neto i bruto plaća po godinama KSB



Izvor: (Federalni zavod za statistiku, 2023.) Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

Mirovine

U prosincu 2023. godine, u Kantonu Središnja Bosna bilo je 40.277 umirovljenika, što čini 9,1 % ukupnog broja umirovljenika u Federaciji Bosne i Hercegovine. Broj umirovljenika u KSB povećao se za 604, ili 1,5 %, u usporedbi s prethodnom godinom. Umirovljenici u KSB čine 16,5 % ukupnog stanovništva Kantona. U razdoblju od 2019. do 2023. godine, broj umirovljenika u prosjeku je rastao za 0,4 % godišnje.

Omjer zaposlenih na jednog umirovljenika u KSB na kraju 2023. godine je iznosio 1,3 i ostao je nepromijenjen u odnosu na prethodnu godinu. Prosječna isplaćena mirovina u KSB krajem 2023. godine iznosila je 591 KM, što je više za 20,9 % u odnosu na prethodnu godinu. Prosječna mirovina u KSB iznosi 101,4 % prosjeka FBiH. U razdoblju od 2019. do 2023. godine, prosječna isplaćena mirovina je prosječno rasla za 9,3 % godišnje.

Grafikon 12: Prosječna isplaćena mirovina i broj umirovljenika po godinama KSB



Izvor podataka: Federalni zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje Mostar; Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

3.2. Prepostavke društvenog i gospodarskog razvoja za razdoblje 2025. – 2028.

Na temelju raspoloživih podataka i makroekonomskih modela, Direkcija za ekonomsko planiranje (DEP) procjenjuje da će realni rast BDP-a u Bosni i Hercegovini u 2025. iznositi 2,7 %.

Glavne prepostavke osnovnog scenarija ekonomске aktivnosti u 2025. uključuju povoljnije vanjsko okruženje (brži gospodarski rast u EU i zemljama regije) te stabilizaciju unutarnjih ekonomskih dinamika. Očekuje se da će domaća potražnja, kroz povećanje potrošnje i djelomično investicija, predstavljati glavni oslonac planiranog gospodarskog rasta, uz nešto veći doprinos vanjskog sektora u odnosu na prethodnu godinu.

Tablica 3: Makroekonomski pokazatelji u BiH od 2023. - 2028. godine

Indikator	Zvanični podaci	Projekcije					
		2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.
Nominalni BDP u mil KM	50.932	53.560	56.568	59.367	62.294	65.553	
Nominalni rast u %	11,7	5,2	5,6	4,9	4,9	5,2	
BDP deflator (prethodna godina = 100)	109,6	102,6	102,9	101,9	101,7	101,8	
Realni BDP u mil KM (prethodna godina = 100)	46.458	52.223	54.998	58.258	61.230	64.362	
Realni rast u %	1,9	2,5	2,7	3,0	3,1	3,3	
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	6,1	1,7	3,0	2,0	1,9	1,8	
Potrošnja u mil KM	43.658	45.749	48.053	49.897	51.880	53.673	
Realni rast u %	1,3	2,6	2,1	1,8	2,0	1,5	
Vladina potrošnja u mil KM	9.548	10.044	10.426	10.791	11.223	11.615	
Realni rast u %	2,1	2,6	1,8	1,7	2,1	1,6	
Privatna potrošnja u mil KM	34.111	35.705	37.627	39.106	40.657	42.057	
Realni rast u %	1,1	2,6	2,2	1,9	2,0	1,5	
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil KM	11.519	12.665	13.475	14.229	15.233	16.402	
Realni rast u %	12,1	8,1	4,5	4,1	5,6	6,2	
Vladine investicije u mil KM	1.487	1.681	1.798	1.969	2.127	2.339	
Realni rast u %	7,6	9,7	3,9	7,2	5,8	7,7	
Privatne investicije u mil KM	10.031	10.984	11.676	12.260	13.106	14.063	
Realni rast u %	12,8	7,9	4,6	3,7	5,5	5,9	
Uvoz u mil KM	27.798	28.761	30.218	31.477	33.127	34.924	
Nominalni rast u %	-1,6	3,5	5,1	4,2	5,2	5,4	
Realni rast u %	-1,3	2,5	3,6	2,6	3,6	4,0	
Izvoz u mil KM	21.931	21.960	23.097	24.157	25.666	27.429	
Nominalni rast u %	-0,5	0,1	5,2	4,6	6,2	6,9	
Realni rast u %	-1,2	-1,6	3,4	2,9	4,7	5,3	
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	23,4	23,9	24,0	24,5	24,9	26,0	
Bilanca tekućeg računa u mil KM	-1.157	-1.802	-2.063	-2.227	-2.344	-2.337	
Rast u %	-42,2	55,8	14,5	8,0	5,2	-0,3	
Bilanca tekućeg računa u % BDP-a	-2,3	-3,4	-3,6	-3,8	-3,8	-3,6	

Izvor: Direkcija za ekonomsko planiranje (DEP), ožujak 2025. godine

Prema projekcijama DEP-a, rast broja zaposlenih, povećanje minimalne plaće u Federaciji BiH, rast doznaka iz inozemstva te umjerena inflacija trebali bi rezultirati povećanjem raspoloživog dohotka građana, čime bi se osigurao daljnji rast privatne potrošnje od 2,2 %. Uz privatnu potrošnju, planirano povećanje proračuna na svim razinama vlasti ukazuje na moguć rast javne potrošnje, s očekivanom stopom rasta od 1,8 %. Ukupno gledano, finalna potrošnja u 2025. trebala bi porasti za 2,1 %, s pozitivnim doprinosom rastu BDP-a od 1,8 postotnih bodova. Budući da finalna potrošnja čini približno 85 % BDP-a, jasno je da će ona ostati ključni faktor ekonomskog rasta.

Unatoč određenim unutarnjim izazovima, očekuje se i nastavak rasta investicija, iako nešto umjerenijim tempom nego prethodne godine – očekivana stopa rasta iznosi oko 4,5 %, uz doprinos BDP-u od približno 1,1 postotni bod.

Za razliku od 2024., u 2025. godini očekuju se i bolji rezultati vanjskotrgovinskog sektora. To se osobito odnosi na izvoz, zahvaljujući poboljšanju gospodarske aktivnosti glavnih vanjskotrgovinskih partnera. Ukupan izvoz trebao bi porasti za 3,4 %, pri čemu se očekuje rast

izvoza roba od 3,0 % te usluga od 4,1 %. Istodobno, zbog povećane domaće potražnje (potrošnja i investicije), ukupni uvoz trebao bi porasti za 3,6 %, pri čemu rast uvoza roba i usluga iznosi 3,6 % i 4,2 %. Takva kretanja dovest će do blagoga pogoršanja vanjskotrgovinske bilance, koji bi trebao rasti za 4,3 %, uz negativan doprinos rastu BDP-a od 0,5 postotnih bodova.

U razdoblju 2026. – 2028. godine, pored unutarnjih ekonomskih čimbenika, na ekonomski kretanja u Bosni i Hercegovini odlučujući utjecaj imat će vanjsko okruženje, posebice situacija u zemljama EU27. Posljednjih su godina globalnu ekonomiju obilježili brojni izazovi – pandemija, rat u Ukrajini i drugi geopolitički poremećaji – koji su doveli do trgovinskih, financijskih i cjenovnih šokova koji nisu zaobišli ni BiH.

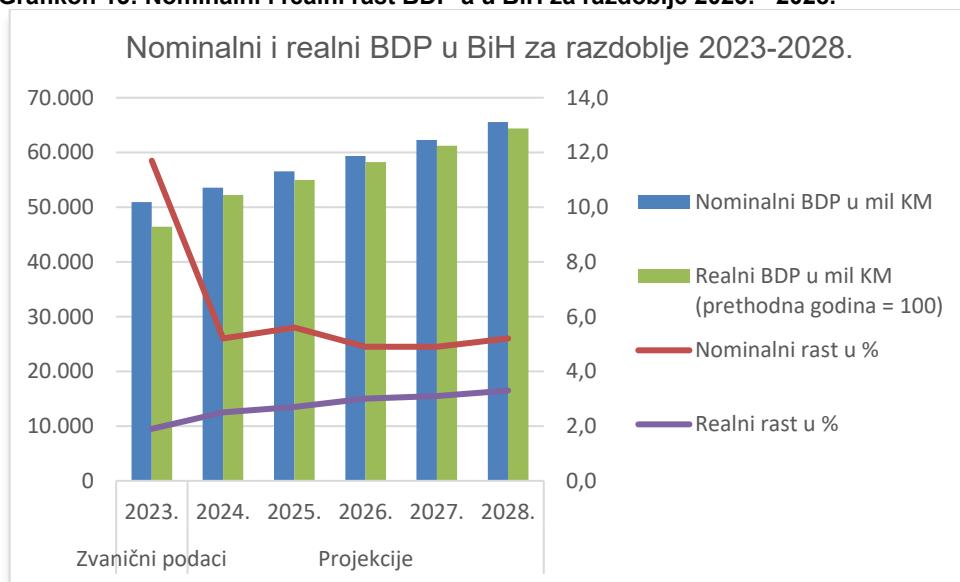
Prethodna su izvješća jasno pokazala da vanjsko okruženje (EU i regija) ima ključnu strukturu ulogu u oblikovanju ekonomskih kretanja u BiH. Unatoč globalnim nestabilnostima, međunarodne institucije poput MMF-a, Svjetske banke i Europske komisije u svojim publikacijama i dalje ukazuju na nastavak trenda rasta globalne ekonomije. Predviđa se prosječna stopa globalnog rasta od oko 3,3 %, dok Europska komisija (DG ECFIN) u svojim prognozama za EU očekuje nastavak ekonomskog rasta i stabilizaciju inflacije.

Iako se ne očekuje povratak na pretpandemijske stope rasta, moguće je stabiliziranje cijena roba i usluga. DEP se u pripremi ovog dokumenta oslonio na aktualno izdanje „European Economic Forecast Spring 2024“ (Institutional Paper 296, November)⁸, prema kojem je za 2026. godinu u EU predviđen rast BDP-a od 1,8 %, inflacija od 2 % te stopa nezaposlenosti od 5,9 %.

Uzimajući u obzir važnost vanjskih utjecaja, ključno je napomenuti da će nova globalna zbivanja imati presudan utjecaj na izgled ekonomskog rasta BiH. No, osim eksternih faktora, važnu ulogu u razdoblju 2026. – 2028. igrat će i institucionalni kapacitet zemlje za provedbu strukturnih reformi, s ciljem jačanja domaćih potencijala za rast.

U osnovnom scenariju za to razdoblje, DEP predviđa prosječan godišnji rast BDP-a od oko 3,1 % (2026: 3,0 %, 2027: 3,1 %, 2028: 3,3 %)⁹. Ključni oslonac tom rastu trebala bi biti domaća potražnja, uz naglasak na privatnu potrošnju i investicije. Učinkovita provedba strukturnih reformi (ERP, Reformska agenda i drugi strateški dokumenti) mogla bi rezultirati rastom proizvodnje, zapošljavanja, investicija te izvoza roba i usluga.

Grafikon 13: Nominalni i realni rast BDP-a u BiH za razdoblje 2023. - 2028.



Izvor: DEP, Ministarstvo finansija KSB

Očekuje se prosječna stopa rasta privatne potrošnje od 1,8 %. Istodobno, s obzirom na udio javne potrošnje u BDP-u i napore na fiskalnoj konsolidaciji, očekuje se postupna stabilizacija javnih financija, uz prosječni godišnji rast javne potrošnje od također 1,8 %, čime bi se njezin udio u BDP-u smanjio na približno 18 %. Dio sredstava iz tekuće potrošnje trebao bi se preusmjeriti prema jačanju investicija.

⁸ European Commission, "DG ECFIN, „European Economic Forecast“ Autmn 2024 (Institutional Paper 296), November 2024.

⁹ Projekcije DEP-a, ožujak 2025. godine

S obzirom na očekivano poboljšanje poslovnog ambijenta, predviđa se rast investicija po prosječnoj godišnjoj stopi od 5,3 % (2026: 4,1 %, 2027: 5,6 %, 2028: 6,2 %). Privatne investicije, koje čine oko 85 % ukupnih, i dalje će dominirati, no predviđa se i jači doprinos javnih investicija, osobito u kontekstu europskih integracija i reformske agende. Projekti iz područja prometne infrastrukture i energetske tranzicije, uz podršku međunarodnih finansijskih institucija, mogli bi omogućiti godišnji rast javnih investicija od oko 7 %, čime bi njihov udio u BDP-u dosegao 3,5 %.

Poboljšanje industrijske baze i konkurentnosti nužno je za unaprjeđenje vanjskotrgovinske razmjene. Međutim, dodatni izazov predstavlja uvođenje CBAM-a (Carbon Border Adjustment Mechanism), osobito za izvozno orijentiranu prerađivačku industriju. Kašnjenja u prilagodbi regulativi mogla bi ozbiljno ugroziti konkurentnost BiH na međunarodnim tržištima.

U tom kontekstu, očekuje se umjereniji prosječni godišnji rast izvoza od 4,3 % (2026: 2,9 %, 2027: 4,7 %, 2028: 5,3 %), s osobitim naglaskom na sektor usluga koji je posljednjih godina imao važnu stabilizacijsku ulogu. Tako bi do 2028. udio izvoza u BDP-u mogao doseći 42 %. Istodobno, predviđa se nešto sporiji rast uvoza – prosječno 3,4 % godišnje (2026: 2,6 %, 2027: 3,6 %, 2028: 4,0 %), čime bi se njegov udio u BDP-u stabilizirao na oko 53 %.

Positivan neto izvoz doveo bi do stabilizacije vanjskotrgovinske bilance na 11 % BDP-a, odnosno neutralnog doprinosa rastu. Pokrivenost uvoza izvozom do kraja 2028. trebala bi iznositi približno 78,5 %.

3.3. Rizici ostvarenja prepostavki

Rizici koji mogu utjecati na ostvarenje projekcija ekonomskog rasta u osnovnom scenariju mogu se podijeliti na vanjske i unutarnje. Neizvjesnosti u globalnom okruženju, pojačani inflacijski pritisci i usporavanje svjetskog gospodarskog rasta mogli bi negativno utjecati na potrošnju, investicije, vanjskotrgovinsku razmjenu, a time i na ekonomske projekcije Bosne i Hercegovine za razdoblje 2026. – 2028.

Složeni sustav donošenja odluka i spor napredak u provođenju ekonomskih reformi predstavljaju značajan izvor unutarnjih rizika. Kašnjenja u provedbi strukturnih reformi mogla bi negativno utjecati na ukupni gospodarski rast.

Posebnu pozornost zahtijevaju i klimatski rizici, odnosno potreba za usklađivanjem zakonodavstva u području zelene energije s regulativom Europske unije. Do 2026. godine, Bosna i Hercegovina je obvezna uskladiti svoje zakonodavstvo i ekonomsku strukturu s odredbama EU mehanizma za prilagodbu emisija na granici (CBAM). Kašnjenja u tom procesu mogla bi ozbiljno ugroziti konkurentnost gospodarstva kroz smanjenje proizvodnje, izvoza, zaposlenosti i javnih prihoda, što bi se u konačnici moglo odraziti na niže stope rasta BDP-a.

U srednjoročnom razdoblju, dodatni rizik predstavlja pad radne snage, što je trend prisutan posljednjih godina. Nastavak iseljavanja, osobito mladih, obrazovanih i kvalificiranih kadrova, mogao bi dovesti do pada produktivnosti i sporijeg rasta BDP-a od planiranog.

4. FISKALNI OKVIR U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU

4.1. Porezna politika i javni prihodi

Porezne politike u srednjoročnom razdoblju trebaju podržati održiv i inkluzivan rast na svim razinama vlasti, s fokusom na zaštitu radnih mesta, povećanje produktivnosti poslovnih subjekata te smanjenje ili ukidanje opterećenja gospodarskih aktivnosti. Promjene poreznih stopa obično se donose na razini Federacije za sve kantone. Kanton Središnja Bosna ima ograničene mogućnosti za izravno utjecanje na poreznu politiku te je potrebno sagledati politiku unutar realnih okvira, uzimajući u obzir utjecaj viših razina vlasti.

Planiraju se mjere za poboljšanje koordinacije i odgovornosti između svih razina vlasti u pripremi projekcija javnih prihoda i rashoda kako bi se povećala razina fiskalne stabilnosti i odgovornosti. Javni prihodi i porezna politika su jedan od stupova Strategije reforme upravljanja javnim financijama, koji će se provoditi kroz sljedeće mjere i aktivnosti:

- Smanjenje fiskalnog opterećenja rada
- Harmonizirati propise o oporezivanju posjedovanja i prometa imovine
- Harmonizirati zakon o igrama na sreću
- Unaprijediti propise o poreznoj administraciji
- Unaprjeđenje sustava raspodjele prihoda u Federaciji BiH
- Suzbijanje sive ekonomije
- Unaprijediti poslovno okruženje uklanjanjem administrativnih barijera
- Harmonizacija pravnog okvira u skladu s međunarodnim standardima.

Smanjenje fiskalnog opterećenja rada

U cilju zaštite radnih mesta, planira se reforma poreznog opterećenja rada kroz promjene u zakonodavstvu o porezu na dohodak i doprinosima. Očekuje se donošenje novih zakona u Federaciji BiH koji će omogućiti smanjenje doprinosova i proširenje porezne osnovice za dohodak od rada. Ovom reformom želi se prenijeti porezni teret na bogatije građane, s ciljem smanjenja ukupnog fiskalnog opterećenja rada. Očekuje se da će to povećati konkurentnost gospodarstva i radne snage te potaknuti domaću potražnju. Također, planira se različita stopa poreza na dohodak kako bi se suzbila siva ekonomija, koja trenutno koristi neoporezive isplate kako bi izbjegla porezne obveze.

Harmonizirati propise o oporezivanju posjedovanja i prometa imovine

Propisi o oporezivanju posjeda i prometa imovine su regulirani na razini kantona i lokalnih jedinica. Potrebno je donijeti jedan propis i uspostaviti evidencije imovine za izračun godišnjeg poreza. Stvaranje jedinstvene baze podataka o nekretninama je važno zbog značajnih prihoda od imovine. Stvaranje jedinstvenog zakonskog okvira o oporezivanju posjedovanja i prometa imovinom na razini Federacije BiH će smanjiti administrativne barijere, unaprijediti poslovno okruženje i privući investitore. S obzirom na postojanje 20 propisa koji uređuju oporezivanje imovine na različite načine, planira se predložiti jedinstveno rješenje za cijelu Federaciju. U Kantonu Središnja Bosna je usvojen Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o porezu na promet nekretnina (Službene novine KSB, broj 16/20), kojim se, između ostalog, oslobađa od plaćanja poreza na promet prve nekretnine za osobe mlađe od 40 godina.

Harmonizirati Zakon o igrama na sreću

Zakonom o igrama na sreću u Federaciji BiH kojim je stvoren pravni okvir za unaprjeđenje praćenja djelatnosti igara na sreću kroz sustav praćenja ostvarenog prometa, uplate javnih prihoda, pravno-tehničkih pretpostavki koje omogućavaju kontinuirano i sveobuhvatno praćenje zakonitosti rada priredivača igara na sreću i nagradnih igara. U narednom razdoblju planirano je usklađivanje pravnog okvira propisa u svrhu usuglašavanja s propisima o sprječavanju pranja novca, kao i prilagođavanje fiskalnog opterećenja ove djelatnosti, i

pojednostavljenje pravne norme. Provođenje dalnjih aktivnosti bit će usmjereni i na osmišljavanje efikasnije kontrole nadzora poslovanja pripeđivača igara na sreću koji koriste digitalne kanale poslovanja.

Unaprijediti propise o poreznoj administraciji

Zakoni koji reguliraju rad i nadležnosti Porezne uprave Federacije BiH (PU FBiH) trebaju biti odvojeni kako bi se uspostavila platforma i pravna osnova za neophodne reforme u PU FBiH. Trenutna organizacija PU FBiH (10 kantona i 73 ispostave) je neefikasnija i zahtijeva reorganizaciju radi povećanja efikasnosti. Potrebno je identificirati sve procese unutar PU FBiH, odrediti nositelje procesa, analizirati korake i tok procesa te proučiti prednosti i nedostatke. Analiza procesa treba obuhvatiti potrebe, raspoložive i nedostatne resurse, izmjene i poboljšanja koja će doprinijeti efikasnosti, te predložene mjere, sredstva i očekivane rezultate. Ova analiza će omogućiti identifikaciju problema u PU FBiH i potaknuti modernizaciju. Kao rezultat analize procesa, treba razviti procedure rada i pravila postupanja kao prethodne korake u internim kontrolama i pitanjima efikasnosti. Cjelokupni procesi trebaju se promatrati s obzirom na ljudske resurse i IT sustav.

Unaprjeđenje sustava raspodjele prihoda u Federaciji BiH

Treba pronaći rješenja za pravedniju raspodjelu prihoda na vertikalnoj i horizontalnoj razini, uzimajući u obzir trenutne prihode, potrošnju i zakonski okvir koji određuje nadležnosti u Federaciji BiH. Cilj je pronaći sustav koji bolje odgovara potrebama korisnika. Trenutni sustav raspodjele javnih prihoda u Federaciji BiH temelji se na doprinosima i dotacijama nerazvijenim kantonima i općinama. Potrebno je provesti analizu javnih prihoda, rashoda, duga i ustavnih i zakonskih nadležnosti svih razina vlasti u Federaciji BiH kako bi se stvorile smjernice za kreiranje pravednijeg modela raspodjele prihoda.

Suzbijanje sive ekonomije

Jačanje porezne administracije i primjena suvremenih tehnologija mogli bi spriječiti utaju poreza i povećati prihode, što je ključno za suzbijanje sive ekonomije i stvaranje stabilnog poslovnog okruženja. Koordinirani napor javne uprave i tržišnih sudionika su nužni. Nedostatak službenih procjena sive ekonomije u Federaciji BiH i Kantonu Središnja Bosna otežava praćenje situacije, stoga je važno dobiti jasnu sliku o faktorima koji potiču sivu ekonomiju radi usmjerениh mera. Siva ekonomija ima značajan utjecaj na fiskalnu politiku, pa je nužno fokusirati se na porezne politike koje mogu smanjiti neformalno gospodarstvo. Iako implementacija porezne politike može biti skupa, važno je uspostaviti sustav koji će smanjiti utaju poreza. Nezabilježeni prihodi iz sive ekonomije utječu na iskazivanje BDP-a i mogu dovesti do pogrešnih odluka u gospodarstvu, što opterećuje poštene porezne obveznike. Za borbu protiv sive ekonomije potrebno je poboljšati sustav praćenja neporeznih prihoda i fiskalizaciju te uspostaviti jedinstveni registar pristojbi i naknada.

Unaprijediti poslovno okruženje uklanjanjem administrativnih barijera

BiH se nalazi ispod prosjeka na listi lakoće poslovanja zbog administrativnih barijera koje opterećuju gospodarske aktivnosti. Potrebno je uložiti napore u unaprjeđenje rada institucija kako bi se poboljšalo poslovno okruženje i lakoća poslovanja. Transparentnost i efikasnost javnog sektora treba povećati, kao i poboljšati upravljanje javnim poduzećima kako bi se smanjilo opterećenje poreznih obveznika. Također je potrebno pojednostaviti plaćanje i naplatu javnih prihoda te poboljšati proces registracije poreznih obveznika. Treba podržati malo i srednje poduzetništvo kroz financiranje obrtnog kapitala, restrukturiranje, razvoj novih poslovnih modela i digitalizaciju. Jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija trebalo bi biti prioritet za poticanje ulaganja u proizvode i usluge. Mjere za povećanje produktivnosti mogu uključivati subvencije za kupovinu opreme, povoljne kreditne linije i subvencioniranje kamata na kredite. Također je važno podržavati istraživanje i razvoj te uspostaviti veze između firmi, istraživačkih centara i visokog obrazovanja.

Potrebno je usvojiti podzakonske dokumente za provedbu Zakona o poticajima za malo gospodarstvo Kantona Središnja Bosna kako bi se stvorilo povoljnije poslovno okruženje.

Harmonizacija pravnog okvira u skladu s međunarodnim standardima

Bosna i Hercegovina je pristupila OECD-ovom Globalnom forumu za borbu protiv poreznih prijevara, uskladjujući se s međunarodnim standardima transparentnosti i razmjene informacija te Inkluzivnim okvirom BEPS-a. Također je potpisala Konvenciju o uzajamnoj administrativnoj pomoći u poreznim pitanjima (MAC), preuzimajući obveze administrativne suradnje s drugim državama. U sljedećem razdoblju planira se identifikacija pravnih propisa i administrativnih postupaka potrebnih za usklađivanje i provedbu međunarodnih obveza koje je preuzeila.

4.2. Kretanje prihoda u srednjoročnom razdoblju

Projekcije su izrađene na temelju službenih makroekonomskih prognoza DEP-a iz ožujka 2025. godine, uzimajući u obzir kretanja ključnih ekonomskih parametara. Projekcije prihoda za 2025. i razdoblje 2026. – 2028. temelje se na važećim poreznim politikama i metodologiji usklađenoj s makroekonomskim pokazateljima i trendovima javnih prihoda.

Prognoze DEP-a, koje se odnose na temeljne agregate tržišta rada, uzimaju u obzir očekivani rast plaća u privatnom i javnom sektoru, koji je povezan s primjenom Odluke o minimalnoj plaći u Federaciji BiH za 2025. godinu, kao i s redovitim usklađivanjima plaća u skladu s inflacijskim kretanjima, primjenom granskih kolektivnih ugovora, mjerama zadržavanja deficitarne radne snage i sličnim faktorima. U skladu s tim, procjenjuje se da će nominalna stopa rasta neto plaća u 2025. godini iznositi 11 %, dok se očekuje da će stopa rasta broja zaposlenih iznositi 0,9 %.

U okviru izrade revidiranih projekcija prihoda za 2025. godinu, u obzir su uzete i preliminarne procjene učinaka izmjena Zakona o doprinosima u Federaciji BiH, kojima se smanjuje ukupna stopa doprinosa na teret poslodavca. Navedene izmjene stupaju na snagu 1. srpnja 2025. godine, a njihovi efekti uključeni su u one kategorije prihoda koje su izravno ili neizravno povezane s predmetnim izmjenama fiskalne politike.

Očekivana prosječna godišnja stopa gospodarskog rasta u Bosni i Hercegovini u razdoblju od 2026. do 2028. godine iznosi 3,1 % (2026: 3,0 %, 2027: 3,1 %, 2028: 3,3 %), pri čemu glavni nositelji rasta ostaju isti kao i prethodnih godina – finalna potrošnja i investicije.

Struktura javnih prihoda proračuna Kantona Središnja Bosna obuhvaća prihode od neizravnih poreza i poreza na dobit, kao i neporezne prihode koji dolaze od poduzetničkih aktivnosti, imovine, naknada, pristojbi, novčanih kazni, doprinosa i drugih prihoda, koji se ostvaruju, prikupljaju i raspoređuju sukladno važećim propisima na teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine. Porezni prihodi predstavljaju najveći udio u strukturi ukupnih prihoda, budući da su prihodi od neizravnih poreza najznačajniji izvor.

Kantoni također prikupljaju druge izravne poreze, poput poreza na dobit pravnih osoba i poreza na dohodak, te ostvaruju prihode prema kantonalnim propisima o porezima na imovinu i drugim neporeznim prihodima kako bi financirali svoje ustavom utvrđene funkcije.

Prihodi od izravnih poreza projicirani su prema ustaljenoj metodologiji, prateći makroekonomski pokazatelje poput nominalnog i realnog rasta BDP-a, inflacije, potrošnje i investicija. Također se prate godišnji i sezonski trendovi ostvarenja prihoda u prethodnim godinama te izmjene propisa koji se odnose na određene područja.

U 2026. godini, očekuje se ukupni prihod proračuna u iznosu od 399,7 milijuna KM. Za 2027. godinu projiciran je rast prihoda od 5,8 %, što će dovesti do iznosa od 422,7 milijuna KM. Za 2028. godinu predviđeni su prihodi od 443,7 milijuna KM, uz međugodišnji rast od 5,0 %.

4.2.1. Prihodi od poreza

Porezni prihodi u 2026. godini projicirani su u iznosu od 346,5 milijuna KM. Očekuje se rast ovih prihoda u narednim godinama, pa su prihodi za 2027. godinu projicirani na 368,2 milijuna KM, što predstavlja međugodišnji rast od 6,3 %. Za 2028. godinu se očekuje da će iznositi 387,9 milijuna KM, što je povećanje od 5,4 % u odnosu na prethodnu godinu.

Prihodi od neizravnih poreza s Jedinstvenog računa

Projekcije prihoda od neizravnih poreza temelje se na srednjoročnom Planu naplate ukupnih prihoda na Jedinstvenom računu, koji je u travnju 2025. godine izradilo Odjeljenje za makroekonomsku analizu pri Upravnom odboru Uprave za neizravno oporezivanje (OMA). Dodatno je izvršena procjena udjela Federacije BiH u međuentitetskoj raspodjeli prihoda, dok su projekcije raspoloživog dijela ovih prihoda za raspodjelu korisnicima u Federaciji BiH po godinama izrađene uzimajući u obzir i godišnji plan otplate vanjskog duga.

Pojedinačna alokacija prihoda od neizravnih poreza za kantone i općine/gradove za 2025. godinu i srednjoročno razdoblje izrađena je prema koeficijentima raspodjele iz Upute o određivanju udjela kantona, jedinica lokalne samouprave i nadležnih kantonalnih ustanova za ceste u prihodima od neizravnih poreza i načinu raspoređivanja tih prihoda za 2025. godinu („Službene novine Federacije BiH”, broj: 75/24).

Po revidiranim projekcijama Sektora za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva finansija, očekuje se da će raspodjela prihoda od neizravnih poreza s jedinstvenog računa za Kanton Središnja Bosna (Kontalni proračun i općinski proračuni Kantona) iznositi 306,4 milijuna KM u 2026. godini, što predstavlja rast od 8,3 % u odnosu na 2025. godinu. Projekcije za 2027. godinu iznose 328,2 milijuna KM, što predstavlja rast od 7,1 % u odnosu na 2026. godinu, dok se u 2028. godini očekuje da će iznositi 347,3 milijuna KM, što je povećanje od 5,8 % u odnosu na prethodnu godinu.

Prihodi od neizravnih poreza imaju najveći udio u ukupnim prihodima i predstavljaju najznačajniji prihod Kantona. U 2026. godini, projekcija prihoda od neizravnih poreza iznosi 260,8 milijuna KM, što predstavlja rast od 8,3 % u odnosu na projekcije za prethodnu godinu. Očekuje se međugodišnji rast prihoda od 7,1 % u sljedećoj godini, pa su projekcije za 2027. godinu 279,4 milijuna KM. Za 2028. godinu se očekuje da će iznositi 295,7 milijuna KM, što je povećanje od 5,8 % u odnosu na prethodnu godinu.

U tablici 4. prikazano je detaljno izvršenje prihoda od neizravnih poreza za Kantone i općine Kantona pojedinačno s Jedinstvenog računa za 2024. godinu, revidirane projekcije za 2025. godinu te projekcije prihoda za razdoblje od 2026. do 2028. godine¹⁰.

Tablica 4: Prihodi od neizravnih poreza iz raspodjele s Jedinstvenog računa u KM

Neizravni porezi	Izvršenje	Projekcije				
		2024.	2025.	2026.	2027.	2028.
Kanton Središnja Bosna	261.069.799	282.978.138	306.386.284	328.217.180	347.317.696	
Kanton	218.496.138	240.920.257	260.849.347	279.435.606	295.697.290	
općine	42.573.661	42.057.881	45.536.938	48.781.574	51.620.405	
Bugojno	5.438.894	5.386.465	5.832.037	6.247.587	6.611.163	
Busovača	3.192.308	3.049.084	3.301.306	3.536.534	3.742.341	
Dobretići	282.322	265.952	287.952	308.469	326.420	
Donji Vakuf	2.373.298	2.550.892	2.761.904	2.958.697	3.130.878	
Fojnica	2.144.866	2.120.125	2.295.503	2.459.064	2.602.169	
Gornji Vakuf-Uskoplje	3.468.039	3.494.835	3.783.930	4.053.545	4.289.441	
Jajce	4.401.844	4.431.285	4.797.844	5.139.704	5.438.808	
Kiseljak	3.393.221	3.101.525	3.358.086	3.597.359	3.806.706	
Kreševlo	806.851	741.669	803.020	860.238	910.299	
Novi Travnik	4.085.893	4.150.350	4.493.670	4.813.857	5.093.998	
Travnik	8.958.758	8.937.487	9.676.802	10.366.302	10.969.566	
Vitez	4.027.367	3.828.211	4.144.883	4.440.218	4.698.615	

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva finansija

Revidirane projekcije za 2025. godinu i projekcije prihoda s Jedinstvenog računa za razdoblje 2026. - 2028. godina Ravnateljstva za ceste KSB¹¹, urađeno od strane Sektora za

¹⁰Raspodjela prihoda za kantone i općine/gradove pojedinačno za 2025. godinu i razdoblje 2026. - 2028. godina urađena je u skladu s metodologijom propisanom Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 22/06, 43/08, 22/09, 35/14, 94/15 i 17/22).

¹¹ Projekcije sadrže projekcije prihoda koje se temelje na neizravnim porezima, i procjene prihoda na temelju namjenske cestarine za izgradnju autocesta te izgradnju i održavanje ostalih cesta od 0,25 KM/i naftnih derivata, za Ravnateljstvo za ceste KSB.

poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija, može se vidjeti u sljedećoj tablici.

Tablica 5: Prihodi Ravnateljstva za ceste u KM

Vrsta prihoda	Projekcije			
	2025.	2026.	2027.	2028.
Upravitelji za ceste	11.805.900	12.644.862	13.438.165	14.150.563
Prihodi od indirektnih poreza iz raspodjele sa Jedinstvenog računa	9.202.398	9.963.627	10.673.563	11.294.709
Prihodi od namjenske putarine za financiranje autocesta i cesta	2.603.502	2.681.236	2.764.602	2.855.854

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija

Prihodi od poreza na dobit

Revidirane projekcije prihoda od poreza na dobit za 2025. godinu temelje se na povijesnom trendu naplate kao i trenutačnom trendu naplate (Q1 2025.) s procijenjenim očekivanjima do kraja godine. Prilikom procjene očekivanja do kraja tekuće godine, uzeto je u obzir da će primjena Odluke o minimalnoj plaći za 2025. godinu, kao i prepostavljeno daljnje povećanje plaća radnika s ciljem zadržavanja deficitarne radne snage na tržištu rada u Federaciji BiH, za poslodavce značiti povećanje rashoda po toj osnovi. Zbog navedenog utjecaja, prepostavlja se pad naplate ovih prihoda u ostatku 2025. godine. Očekuje se da će se ti prihodi u srednjoročnom razdoblju od 2026. do 2028. godine zadržati na približno istoj razini kao i u 2025. godini, bez nastavka silaznog trenda.

Prihodi od poreza na dobit projicirani su na iznos od 36,8 milijuna KM u 2026. godini, što predstavlja povećanje od 0,1 % u odnosu na projekciju za 2025. godinu. Očekuje se da će prihod od poreza na dobit također iznositi 36,8 milijuna KM u 2027. godini, a 36,9 milijuna KM u 2028. godini, što predstavlja rast od 0,1 %.

U sljedećoj tablici navedeno je izvršenje prihoda od poreza na dobit za 2024. godinu, revidirane projekcije za 2025. godinu te projekcije za razdoblje od 2026. do 2028. godine za Kanton Središnja Bosna.

Tablica 6: Prihodi od poreza na dobit u KM

Vrsta prihoda	Izvršenje 2024.	Projekcije			
		2025.	2026.	2027.	2028.
Porez na dobit	35.322.018	36.754.997	36.798.818	36.844.154	36.892.475

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija

Prihodi od poreza na dohodak

Revidirane projekcije prihoda od poreza na dohodak i doprinosa za 2025. temelje se na rezultatima naplate u prvom tromjesečju i uzimaju u obzir učinke povećanja minimalne plaće te preliminarne procjene utjecaja izmjena Zakona o doprinosima u Federaciji BiH. Za razdoblje 2026. – 2028. prihodi su projicirani uz očekivani godišnji rast zaposlenosti od 1,2 % do 1,5 % i prosječne plaće od 5,2 % do 5,6 %. S obzirom na moguće nove fiskalne i porezne reforme usmjerene na rasterećenje gospodarstva i jačanje finansijskog položaja radnika, projekcije su rađene s povećanim oprezom.

Projekcije prihoda od poreza na dohodak za 2026. godinu za Kanton i općine Kantona iznose 72,4 milijuna KM, što predstavlja rast od 6,1 % u odnosu na očekivanu razinu ovih prihoda u 2025. godini. Predviđa se rast od 6,6 % u 2027. godini, pri čemu će iznositi 77,1 milijuna KM, dok se za 2028. godinu projiciraju prihodi od 82,3 milijuna KM, što predstavlja međugodišnji rast od 6,7 %.

Projekcije prihoda od poreza na dohodak za Kanton u 2026. godini iznose 47,4 milijuna KM, što predstavlja rast od 6,1 % u odnosu na očekivanu razinu ovih prihoda u 2025. godini. Očekuje se daljnji porast ovih prihoda u narednim godinama, s rastom od 6,6 % u 2027. godini i 6,7 % u 2028. godini. Projekcija za 2027. godinu iznosi 50,6 milijuna KM, dok se za 2028. godinu predviđa iznos od 53,9 milijuna KM.

U sljedećoj tablici navedeno je izvršenje prihoda od poreza na dohodak za 2024. godinu, revidirane projekcije za 2025. godinu i projekcije za razdoblje od 2026. do 2028. godine za Kanton Središnja Bosna i općine Kantona¹².

Tablica 7: Prihodi od poreza na dohodak u KM

Vrsta prihoda	Izvršenje 2024.	Projekcije			
		2025.	2026.	2027.	2028.
Porez na dohodak	57.621.399	68.205.490	72.378.944	77.132.345	82.281.850
Kanton	34.614.912	44.701.878	47.437.160	50.552.539	53.927.525
Općine	23.006.487	23.503.612	24.941.784	26.579.806	28.354.326

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija

Prihodi od poreza na imovinu

Prihodi od poreza na imovinu, koji su trenutno regulirani kantonalnim zakonima i propisima jedinica lokalne samouprave, projicirani su da će se zadržati na približno istoj razini u narednom razdoblju. Očekuje se da će ovi prihodi kretati od 1,3 do 1,4 milijuna KM u razdoblju od 2026. do 2028. godine.

Ostali prihodi od poreza

Obuhvaćaju sve ostale poreze koji se naplaćuju po kantonalnim propisima nakon implementacije Zakona o porezu na dohodak, a čine ih:

- Porezi na plaću i radnu snagu (zaostale uplate poreza)
- Domaći porezi na dobra i usluge (zaostale obveze na temelju poreza na promet dobara i usluga)
- Ostali porezi

Prihodi po osnovu poreza na plaće (zaostale uplate poreza), domaćih poreza na dobra i usluge (zaostale obveze na temelju poreza na promet dobara i usluga) i ostalih poreza za Kanton Središnja Bosna bilježe značajan pad iz godine u godinu. Projekcije pokazuju da će ti prihodi iznositi 0,05 mil. KM u 2026. godini, 0,03 mil. KM u 2027. godini i 0,02 mil. KM u 2028. godini.

4.2.2. Neporezni prihodi

Neporezni prihodi kantona uključuju:

- Prihodi od poduzetničkih aktivnosti i imovine i prihodi od pozitivnih tečajnih razlika (uključujući i vlastite prihode proračunskih korisnika)
- Naknade i pristojbe i prihodi od pružanja javnih usluga
- Novčane kazne (neporezne prirode)

Neporezni prihodi uglavnom ovise o realizaciji planova rada pojedinih ministerstava i institucija, budući da u ovu kategoriju spadaju prihodi od pristojbi, naknada, prihoda pružanja javnih usluga (prihodi od vlastitih djelatnosti korisnika proračuna i vlastiti prihodi) te naknada prema kantonalnim zakonima i drugim propisima.

Projekcije neporeznih prihoda za 2026. godinu iznose 24,6 milijuna KM, što predstavlja rast od 9,8 % u odnosu na projekciju za 2025. godinu. Za 2027. godinu očekuje se rast od 4,6 %, s ukupnim prihodom od 25,7 milijuna KM, dok se za 2028. godinu predviđa iznos od 26,8 milijuna KM, što predstavlja međugodišnji rast od 4,2 %.

¹² Projicirani iznosi za proračune jedinica lokalne samouprave iskazani na osnovu minimalnog udjela, propisanog Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br: 22/06, 43/08, 22/09, 35/14, 94/15 i 17/22). Kanton u skladu sa svojim propisima može vršiti raspodjelu većeg iznosa.

4.2.3. Ostali prihodi i primitci

Primljeni tekući transferi i donacije

Projekcije primljenih tekućih transfera i donacija za 2026. godinu iznose 25,8 milijuna KM, što predstavlja blagi rast od 0,2 % u odnosu na procjenu za 2025. godinu. U skladu s očekivanim trendovima, predviđa se nastavak umjerenog rasta po stopi od 0,2 % godišnje. Tako su za 2027. godinu projicirani prihodi u iznosu od 25,8 milijuna KM, dok se za 2028. godinu očekuje povećanje na 25,9 milijuna KM. Ti transferi obuhvaćaju:

- Primljene tekuće transfere od inozemnih vlada i međunarodnih organizacija.
- Primljene tekuće transfere od ostalih razina vlasti. Ovi transferi uključuju primljeni tekući transfer od Federacije BiH, koji je planiran u iznosu od 22,3 milijuna KM u 2026., 2027. i 2028. godini. Sredstva su namijenjena pružanju finansijske potpore kantonalnim proračunima za provedbu strukturalnih reformi te sufinanciranje infrastrukturnih projekata od značaja za Federaciju Bosne i Hercegovine.
- Donacije.

Primljeni kapitalni transferi

Primljeni kapitalni transferi u 2026. godini projicirani su u iznosu od 2,8 milijuna KM, u 2027. godini 2,9 milijuna KM, a za 2028. godinu predviđeni su u iznosu od 3,0 milijuna KM. Ti transferi obuhvaćaju primljene kapitalne transfere od inozemnih vlada i međunarodnih organizacija te kapitalne transfere od ostalih razina vlasti.

Kapitalni primitci

U 2026. i 2027. godini kapitalni primitci projicirani su u iznosu od 0,1 milijun KM godišnje, dok se u 2028. godini očekuje njihov porast na 0,2 milijuna KM. Ovi primitci odnose se na prihode od prodaje stalnih sredstava.

Izvršenje prihoda za 2024., procjena za 2025. godinu, te projekcije poreskih i neporeznih prihoda, primitaka i financiranja za KSB za razdoblje 2026. - 2028. možete vidjeti u tablici ispod.

Tablica 8: Ostvarenje prihoda za 2024., procjena za 2025. godinu i projekcije poreskih i neporeznih prihoda, primitaka i financiranja KSB za razdoblje 2026. – 2028., u KM

Ekon. kod	Opis	Ostvareno 2024.	Procjena 2025.	Projekcije		
				2026.	2027.	2028.
	PRIHODI, PRMITCI I FINANCIRANJE	333.862.131	414.505.089	399.696.476	422.746.301	443.696.743
71	PRIHODI OD POREZA	289.802.965	323.807.085	346.475.625	368.228.319	387.940.070
711	Porezi na dobit pojedinaca i poduzeća	35.322.018	36.754.997	36.798.818	36.844.154	36.892.475
712	Doprinosi za socijalnu zaštitu	0	0	0	0	0
713	Porezi na plaću i radnu snagu (zaostale uplate poreza)	44.744	48.848	24.100	9.500	3.000
714	Porez na imovinu	1.284.460	1.347.626	1.338.900	1.364.000	1.401.300
715	Domaći porezi na dobra i usluge (zaostale obveze na temelju poreza na promet dobara i usluga)	39.194	31.996	26.100	21.500	17.500
716	Porez na dohodak	34.614.912	44.701.878	47.437.160	50.552.539	53.927.525
717	Prihodi od neizravnih poreza	218.496.138	240.920.257	260.849.347	279.435.606	295.697.290
719	Ostali porezi	1.497	1.483	1.200	1.020	980
72	NEPOREZNI PRIHODI	22.118.814	22.371.209	24.573.378	25.703.609	26.772.600
721	Prihodi od poduzetničkih aktivnosti i imovine i prihodi od pozitivnih tečajnih razlika	1.590.663	2.043.222	2.535.678	3.334.309	4.001.800
722	Naknade i pristojbe i prihodi od pružanja javnih usluga	16.143.387	15.780.687	17.249.700	17.482.800	17.785.800
723	Novčane kazne (neporezne prirode)	4.384.763	4.547.300	4.788.000	4.886.500	4.985.000
73	TEKUĆI TRANSFERI (TRANSFERI I DONACIJE)	21.397.458	25.693.573	25.756.273	25.814.473	25.874.873

731	Primljeni tekući transferi od inozemnih vlada i međunarodnih organizacija	0	65.300	70.000	80.000	90.000
732	Primljeni tekući transferi od ostalih razina vlasti	21.365.399	25.478.273	25.535.273	25.578.273	25.628.273
733	Donacije	32.059	150.000	151.000	156.200	156.600
74	KAPITALNI TRANSFERI	383.820	2.500.000	2.750.000	2.850.000	2.950.000
741	Primljeni kapitalni transferi od inozemnih vlada i međunarodnih organizacija	232.833	1.400.000	1.500.000	1.550.000	1.600.000
742	Kapitalni transferi od ostalih razina vlasti	150.987	1.100.000	1.250.000	1.300.000	1.350.000
77	PRIHODI PO OSNOVI ZAOSTALIH OBVEZA	4.032	2.321	3.000	2.500	2.000
777	Prihodi po osnovi zaostalih obveza	4.032	2.321	3.000	2.500	2.000
81	KAPITALNI PRIMITCI	155.043	40.130.900	138.200	147.400	157.200
811	Kapitalni primitci od prodaje stalnih sredstava	155.043	130.900	138.200	147.400	157.200
813	Primitci od finansijske imovine	0	0	0	0	0
814	Primitci od dugoročnog zaduživanja	0	40.000.000	0	0	0
815	Primitci od kratkoročnog zaduživanja	0	0	0	0	0

Izvor: Ministarstvo financija KSB

Prihodi od doprinosa

U skladu s makroekonomskim očekivanjima u pogledu kretanja agregata vezanih uz tržište rada u razdoblju 2026. – 2028., izrađene su projekcije prihoda od doprinosa za zdravstveno osiguranje te doprinosa za osiguranje za slučaj nezaposlenosti. U projekciju za 2025. godinu uključeni su učinci povećanja minimalne plaće, dok su za doprinose za zdravstveno osiguranje dodatno uzeti u obzir i procijenjeni učinci smanjenja stope doprinosa na teret poslodavca za 2 indeksna poena. Očekuje se da će se navedene izmjene odraziti na razinu naplate u drugoj polovini godine.

Tako se ovi prihodi projiciraju u iznosu od 187,5 milijuna KM u 2026. godini, 200,8 milijuna KM u 2027. godini, te 215,4 milijuna KM u 2028. godini.

Tablica 9: Prihodi Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Središnja Bosna u KM

Vrsta prihoda	Projekcije			
	2025.	2026.	2027.	2028.
Doprinosi za zdravstveno osiguranje	179.162.385	187.465.639	200.787.341	215.437.475

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija

Prihodi od doprinosa za osiguranje od nezaposlenosti Službe za zapošljavanje Kantona Središnja Bosna u 2026. godini se projiciraju u iznosu od 18,4 milijuna KM, 19,7 milijuna KM u 2027. godini, te 21,2 milijuna KM u 2028. godini.

Tablica 10: Prihodi Službe za zapošljavanje Kantona Središnja Bosna u KM

Vrsta prihoda	Projekcije			
	2025.	2026.	2027.	2028.
Doprinosi za osiguranje od nezaposlenosti	17.209.792	18.411.272	19.729.590	21.191.750

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija

4.3. Rizici ostvarenja projekcija prihoda

Srednjoročne projekcije javnih prihoda usklađene su s makroekonomskim očekivanjima te prate kretanja agregata s kojima su u značajnoj korelaciji. S obzirom na visoku razinu neizvjesnosti u pogledu krajnjih ishoda gospodarskih kretanja, moguće su i znatnije promjene u realizaciji planiranih javnih prihoda. Neizvjesnosti u vanjskom okruženju prepoznate su kao izražen rizik za ostvarenje predviđenog srednjoročnog gospodarskog rasta. Od domaćih rizika, potencijalno negativan učinak mogao bi imati spor tempo provođenja gospodarskih reformi.

Poseban naglasak stavlja se na obvezu provedbe reformi domaćeg zakonodavstva u području zelene energije do 2026. godine. Kašnjenja u tom procesu mogla bi značajno ugroziti ukupnu konkurentnost Bosne i Hercegovine te dovesti do smanjenja bruto domaćeg proizvoda.

Projekcije poreznih prihoda i obveznih socijalnih doprinosa za 2025. godinu, kako je već ranije istaknuto, temelje se na trenutno provedenim izmjenama politika, prate projektirane makroekonomske pokazatelje te tekuće trendove u naplati, korigirane za jednokratne učinke. Potencijalna provedba novih mjera u ovom području tijekom nadolazećeg srednjoročnog razdoblja može u znatnoj mjeri utjecati na predviđeni iznos naplate.

Osim navedenog, na promjene u naplati javnih prihoda mogu značajno utjecati i izmjene ostalih poreznih politika, veća odstupanja u kretanju koeficijenta raspodjele prihoda od neizravnih poreza između entiteta u odnosu na trenutno procijenjeni, promjene u razini planirane otplate vanjskog duga, promjene u izdvajanjima prihoda od neizravnih poreza za institucije Bosne i Hercegovine, učinkovitost rada poreznih uprava, kao i razvoj drugih nepredvidivih događaja poput novih elementarnih nepogoda i sl.

Ističemo značajnu razinu rizika u vezi s projekcijama prihoda po osnovi tekućih transfera od drugih razina vlasti, a osobito u odnosu na tekući transfer s razine Federacije BiH, koji je planiran u iznosu od 22,3 milijuna KM za 2026., 2027. i 2028. godinu.

Sukladno identificiranim rizicima, ovim putem upućuje se na potrebu za krajnjim oprezom u procesu proračunskog planiranja, kao i na primjenu članka 33., stavka 3. Zakona o proračunima u Federaciji BiH, prema kojem je obvezna upotreba projekcija Federalnog ministarstva financija prilikom izrade proračuna.

4.4. Manjak/višak proračuna i ciljana fiskalna pozicija

Važno je voditi računa o fiskalnoj poziciji koja je koncipirana Zakonom o proračunima u Federaciji BiH, što znači da razina prihoda mora biti jednaka ili veća od razine ukupnih rashoda. U 2015. godini, akumulirani deficit iznosio je 39,3 milijuna KM, dok je u 2025. godini ostvaren akumulirani višak (surplus) u iznosu od 43,3 milijuna KM, zahvaljujući odgovornoj fiskalnoj politici Vlade, a prvenstveno Ministarstva financija.

Izvršenjem proračuna Kantona Središnja Bosna za 2024. godinu, na temelju ostvarene razine prihoda i primitaka od 333,9 milijuna KM te ostvarene razine rashoda i izdataka od 331,1 milijuna KM, zabilježen je višak prihoda nad rashodima (surplus) u iznosu od 2,8 milijuna KM.

U skladu s procjenama prihoda i rashoda za 2025. godinu, planirani manjak proračuna u iznosu od 20,2 milijuna KM pokriva se dijelom akumuliranog viška proračuna iz prethodnog razdoblja (43,3 milijuna KM). Projicirani manjak proračuna od 17,6 milijuna KM u 2026., 5,5 milijuna KM u 2027., također se pokriva iz akumuliranog viška prihoda (surplusa) iz prethodnog razdoblja.

Prema projekcijama prihoda i rashoda općina Kantona u promatranom srednjoročnom razdoblju, manjak od 9,0 milijuna KM u 2025., 5,5 milijuna KM u 2026. godini, pokriva se također iz akumuliranog viška prihoda iz prethodnog razdoblja.

Kada se ovim projekcijama manjka/viška konsolidirano za Kanton i općine Kantona pridoda akumulirani višak iz prethodnih razdoblja, u projekcijama za 2026. godinu očekuje se ukupni akumulirani višak proračuna Kantona i općina Kantona u iznosu od 5,5 milijuna KM.

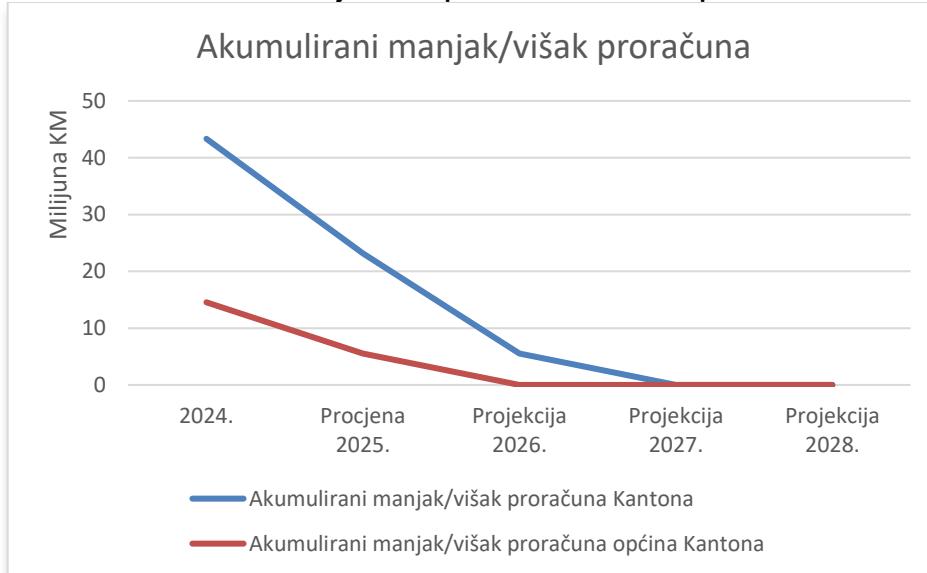
Akumulirani manjak/višak proračuna za 2024. godinu i projekcije akumuliranog manjka i viška proračuna Kantona i općina Kantona od 2025. do 2028. godine prikazane su u tablici i grafikonu ispod.

Tablica 11: Manjak/višak proračuna Kantona i općina Kantona u razdoblju 2024. - 2028. godina (KM)

Godina	2024.	Procjena 2025.	Projekcija 2026.	Projekcija 2027.	Projekcija 2028.
Kanton Središnja Bosna					
Ukupni prihodi	333.862.131	414.505.089	399.696.476	422.746.301	443.696.743
Ukupni rashodi	331.050.341	434.688.962	417.317.572	428.274.175	443.696.743
Ukupni manjak/višak	2.811.789	-20.183.873	-17.621.096	-5.527.874	0
Akumulirani manjak/višak proračuna Kantona	43.332.844	23.148.970	5.527.875	0	0
Općine Kantona					
Ukupni prihodi	136.721.560	144.924.854	152.605.871	160.388.770	169.691.319
Ukupni rashodi	152.285.196	153.924.854	158.153.392	160.388.770	169.691.319
Ukupni manjak/višak	-15.563.636	-9.000.000	-5.547.521	0	0
Akumulirani manjak/višak proračuna općina Kantona	14.547.521	5.547.521	0	0	0
Ukupno Kanton i općine Kantona					
Ukupni prihodi	470.583.691	559.429.942	552.302.347	583.135.071	613.388.062
Ukupni rashodi	483.335.537	588.613.815	575.470.964	588.662.946	613.388.062
Ukupni manjak/višak	-12.751.847	-29.183.873	-23.168.617	-5.527.874	0
Akumulirani manjak/višak proračuna Kantona i općina Kantona	57.880.365	28.696.491	5.527.875	0	0

Izvor: Ministarstvo financija KSB

Grafikon 14: Akumulirani manjak/višak proračuna Kantona i općina Kantona u razdoblju 2024. - 2028.



Izvor: Ministarstvo financija KSB

5. DUG U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU

5.1. Stanje i projekcije duga u Kantonu Središnja Bosna

Stanje i projekcije javnog duga su od izuzetne važnosti za kreiranje fiskalnih i razvojnih politika. Zaduživanje treba biti na realnim i održivim osnovama da bi se održala stabilnost fiskalnog sustava i osigurao osnovu za razvojne inicijative.

U kolovozu 2024. godine međunarodna rejting agencija Standard and Poor's (S&P) potvrdila je suvereni kreditni rejting Bosne i Hercegovine na razini „B+“ uz stabilne izglede. Istog mjeseca, agencija Moody's Investors Service također je potvrdila suvereni kreditni rejting Bosne i Hercegovine na razini „B3“, također sa stabilnim izgledima.¹³

Federacija BiH planira uvesti nova fiskalna pravila o zaduživanju i jamstvima prema kriterijima iz Maastrichta. Njime se uvodi ograničenje javnog duga FBiH na najviše 60 % BDP-a Federacije i uvode ograničenja ukupnog duga za kantone i jedinice lokalne samouprave, uvodi pravilo da kantoni i jedinice lokalne samouprave ne mogu posudjivati ili izdavati jamstva bez prethodne suglasnosti FMF-a, javni dug se prati prema pravilima statističke metodologije EU¹⁴.

Sukladno Zakonu o dugu, zaduživanju i jamstvima u Federaciji BiH (Službene novine FBIH, br: 86/07, 24/09, 44/10 i 30/16) kantoni se mogu dugoročno zadužiti ukoliko u vrijeme dugoročnoga zaduženja iznos servisiranja duga za ukupan unutarnji i vanjski dug i jamstva koji dospijeva u svakoj narednoj godini uključujući i servisiranje za predloženo novo zaduženje i sve zajmove za koje su izdana jamstva kantona ne prelazi 10 % prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini. **Servisiranje duga Kanton Središnja Bosna u 2025. godini za kredite i jamstva iznosi 1,3 % prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini**, koji su u 2024. godini iznosili 333,7 mil. KM.

5.1.1. Nastanak kreditnog zaduženja i kreditni uvjeti

Sabor Kantona je na 29. sjednici održanoj 17. travnja 2018. donio Odluku o dugoročnom kreditnom zaduženju Kantona Središnja Bosna u iznosu od 12 mil. KM kod Razvojne banke Federacije Bosne i Hercegovine za sufinanciranje rekonstrukcije regionalnih putova. Projekti rekonstrukcije regionalnih putova Kantona Središnja Bosna mogu se vidjeti u tablici ispod.

Tablica 12: Projekti rekonstrukcije regionalnih putova Kantona Središnja Bosna, u KM

R.b.	Naziv projekta	Vrijednost Investicije	Kredit Kantonalno ravnateljstvo	Kredit KSB	Ukupno
1	Izgradnja region. puta R439, Novi Travnik – Gornji Vakuf/Uskoplje dionica P Luka – Bistrica L= 12 km	6.000.000	2.000.000	4.000.000	6.000.000
2	Izgradnja region. puta R413a, Dolac – Han Bila – Ovnak, dionica Gostunj – Mosor – Guča Gora - Han Bila, L= 7 km	5.000.000	1.700.000	3.300.000	5.000.000
3	Rekonstrukcija R443: Kiseljak – Krešević-Tarčin, dionica, km 2+500 – km 6+000, L=3,5 km.	2.500.000	850.000	1.650.000	2.500.000
4	Sanacija asfaltnog sloja na R437: Fojnica – Dusina, dionica Bakovići - Gojevići, L=3 km	700.000	200.000	500.000	700.000
5	Sanacija asfaltnog sloja na R438: Gromiljak – Fojnica, L=7 km.	1.000.000	350.000	650.000	1.000.000
6	Rekonstrukc. R413b: Gostilj – Dobretići – Jajce, dionica Veliki Do – Kuprešani, L=0,6 km+1,2 km =1,8 km	1.400.000	400.000	1.000.000	1.400.000
7	Rekonstrukcija R653: Kaćuni – Lugovi – Moštare, dionica Lugovi L=500 m	500.000	200.000	300.000	500.000
8	Rekonstrukcija R654: Kaćuni – Fojnica, dionica st. km 1+700 do km 3+400, L=1,5 km	900.000	300.000	600.000	900.000
Ukupno: (36,3 km)		18.000.000	6.000.000	12.000.000	18.000.000

Izvor: Ministarstvo finansija KSB

¹³ „B“, „B3“, Spekulativna kreditna sposobnost, visok kreditni rizik.

¹⁴ Vlada Federacije BiH je 12. 5. 2025., utvrdila Prijedlog zakona o dugu, zaduživanju i jamstvima u Federaciji BiH, koji će biti upućen u parlamentarnu proceduru.

Uvjeti za kreditna sredstva Razvojne banke Federacije BiH su: rok otplate 12 godina, grace razdoblje do siječnja 2019. godine, kamatna stopa 2,5 % na godišnjoj razini i troškovi obrade kredita 0,3 %. Vrijeme amortizacije kapitalne investicije je 25 godina uz stopu amortizacije od 4 % godišnje.

Sabor Kantona je 29. listopada 2015. donio Odluku o prihvaćanju zaduženja prema ugovoru o zajmu između Bosne i Hercegovine i Europske banke za obnovu i razvoj, te Bosne i Hercegovine i Razvojne banke Vijeća Europe¹⁵, za projekt Izgradnja Regionalnog vodovoda „Plava voda“ u ukupnom iznosu od 7.700.000,00 EUR-a. Ukupno zaduženje sastojalo bi se od zaduženja u iznosu od 3.850.000,00 EUR-a na osnovu kredita Europske banke za obnovu i razvoj i zaduženja u iznosu od 3.850.000,00 EUR-a na osnovu kredita Razvojne banke Vijeća Europe.

Uvjeti za kreditna sredstva EBRD-a su: rok otplate 15 godina, grace razdoblje 3 godine, kamatna stopa 1 % + šestomjesečni EURIBOR¹⁶, jednokratna provizija 1 % na iznos glavnice i provizija na neiskorišten raspoloživi iznos zajma 0,5 % godišnje.

Uvjeti za kreditna sredstva CEB-a su: rok otplate do 20 godina, grace razdoblje do 5 godina, kamatna stopa bit će fiksna, posebno za svaku tranšu povlačenja, a ovisit će o valuti plaćanja svake tranše kredita, o iznosu svake tranše, kao i razdoblju otplate.

Sudjelovanje pojedinih subjekata¹⁷ u povratu ukupnog kreditnog zaduženja od 22.000.000,00 EUR je sljedeće: Grad Zenica / JKP 37,46 %; Fond za zaštitu okoliša Federacije Bosne i Hercegovine 25,00 %; Zeničko-dobojski kanton 17,50 %; Kanton Središnja Bosna 7,50 %; Općina Busovača / JKP 6,48 %; Općina Novi Travnik / JKP 6,06 %; i Općina Travnik 0,00 %

Međusobna prava i obveze subjekata koji sudjeluju u povratu i krajnjih korisnika kreditnih sredstava uređuju se posebnim ugovorima.

5.1.2. Izdana jamstva

Kanton Središnja Bosna je 25. 3. 2009. godine izdao Jamstvo¹⁸ br. 01/09 općini Kiseljak na kredit u iznosu 4.995.149,00 EUR (9.769.662,27 KM, što čini 100 % iznosa kredita) za financiranje Projekta izgradnje vodovoda Fojnica – Kiseljak i kanalizacijskog kolektora Lepenica – Kiseljak. Kreditor je Bank AustriaCreditanstalt AG – Beč, rok otplate kredita je 12 godina uz grejs-razdoblje od 4,5 godina i kamatnu stopu od 0 %, a krajnji rok dospijeća garancije je 1. 1. 2024. godine. U svibnju 2020. godine Općina Kiseljak potpisala je s Federalnim ministarstvom financija Aneks 1 Ugovora o reprogramiranju plana otplate, kojim je otplatno razdoblje produljeno do 31. 10. 2025. a mirovanje u otplati glavnice je 2 godine, u razdoblju od 1. 1. 2020. do 31. 12. 2021. godine.

Sabor Kantona Središnja Bosna je na 31. sjednici održanoj 3. 7. 2018. godine, donio Odluku o davanju suglasnosti na Odluku o izdavanju jamstva Kantonalnom ravnateljstvu za ceste za osiguranje kredita kod Razvojne banke Federacije Bosne i Hercegovine namijenjenog za rekonstrukciju regionalne putne infrastrukture. Kredit je u iznosu 6 mil. KM, rok otplate 12 godina, grace razdoblje do siječnja 2019. godine, kamatna stopa 2,5 % na godišnjoj razini i troškovi obrade kredita 0,3 %. Vrijeme amortizacije kapitalne investicije je 25 godina uz stopu amortizacije od 4 % godišnje.

Vlada Kantona Središnja Bosna je 30. kolovoza 2018. godine, donijela Odluku o izdavanju Jamstva Kantonalnom zavodu za javno zdravstvo Kantona Središnja Bosna za osiguranje kredita kod Raiffeisen banke d.d. Sarajevo, namijenjen za rekonstrukciju i adaptaciju objekta za smještaj Zavoda za javno zdravstvo. Kredit je u iznosu 800.000 KM, rok otplate kredita je 10 godina, mjesечni iznos anuiteta 7.654,59 KM i kamatnu stopu od 2,81 % (EKS 2,88 %) godišnje, a zadnja rata dospijeva 30. 4. 2029. godine. Sabor Kantona Središnja Bosna je na 2. sjednici održanoj 22. 1. 2019. godine, dao suglasnost na Odluku Vlade o izdavanju jamstva, broj 01-02-696/2018 od 3. 9. 2018. godine.

¹⁵ Razvojna banka Vijeća Europe uplatila je 12. 1. 2022. godine prvu tranšu kredita u iznosu od 2,5 mil. KM, realizacija druge tranše kredita se očekuje početkom 2026. godine.

¹⁶ Euribor (euro interbank offered rate) je referentna kamatna stopa koja se utvrđuje na europskom međubankarskom tržištu. Utvrđuje se dnevno kao prosječna stopa po kojoj reprezentativne banke međusobno daju u zajam neosigurana novčana sredstva. 6-mjesečni euribor trenutačno iznosi 2,131 %.

¹⁷ Općina Vitez odustala je od učešća u realizaciji ovog projekta

¹⁸ Izdana jamstva nisu uključena u ukupno stanje zaduženosti, obzirom da ne predstavljaju dug Kantona, već potencijalni dug, koji će biti plaćen u slučaju neizmirivanja obaveza od strane krajnjih korisnika.

5.1.3. Stanje i projekcije duga u razdoblju od 2024. do 2028. godine

Ukupan dug u Kantonu Središnja Bosna na dan 31. 12. 2024. godine iznosi je 17,8 mil. KM. Taj dug se odnosi na unutarnje dugoročne postojeće kredite: Razvojne banke Federacije BiH, Europske banke za obnovu i razvoj te Razvojne banke Vijeća Europe.

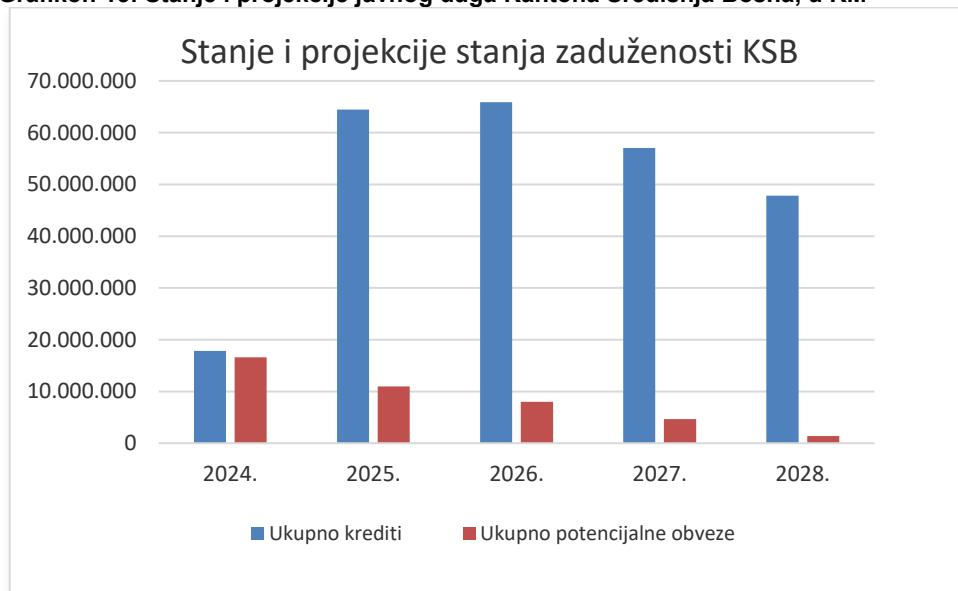
Izdana jamstva i druge obaveze, kao što su obveze za pravosnažne presude i izvršna rješenja koja se vode izvan bilance, te obveze KSB-a prema općinama temeljem koncesijskih ugovora, nisu uključena u ukupno stanje zaduženosti. Ta izdana jamstva i druge obaveze ukupno iznose 16,6 mil. KM, predstavljajući potencijalne obveze Kantona.

Na dan 31. prosinca 2024. godine, ukupni dug općina Kantona iznosi je 43,1 mil. KM, koji se odnosi na kredite, zajmove, ostale dugoročne obaveze i dugoročna razgraničenja.

Stanje ukupnog (konsolidiranog) duga u Kantonu i općinama Kantona na dan 31. prosinca 2024. godine iznosi 60,9 mil. KM.

Stanje duga Kantona Središnja Bosna u 2024. godini u odnosu na 2023. godinu smanjeno je za 6,6 %, što je prije svega rezultat redovitog izmirenja obveza po postojećim kreditima u iznos od 1,3 mil. KM.

Grafikon 15: Stanje i projekcije javnog duga Kantona Središnja Bosna, u KM



Izvor: Ministarstvo financa KSB

U 2025. godini, Kanton se planira zadužiti u iznosu od 40,0 milijuna KM kod komercijalnih banaka u iznosu od 40 milijuna KM (kamatna stopa do 4,0 %, rok otplate do 10 godina, grace razdoblje do 12 mjeseci (uključeno u rok otplate), naknada za obradu kredita do 0,3 %) za financiranje projekata od značaja za Kanton, koji su predviđeni Programom javnih investicija. Također, početkom 2026. godine planirano je povlačenje druge tranše kredita kod Razvojne banke Vijeća Europe za projekt "Izgradnja Regionalnog vodovoda 'Plava voda'" u ukupnom iznosu od 8,5 milijuna eura, od čega iznos od 7,1 milijun KM otpada na Kanton u povratku ukupnog kreditnog zaduženja.

Stoga, projekcija kreditnog zaduženja Kantona na kraju 2025. godine iznosi 64,5 milijuna KM, što predstavlja povećanje od 261,4 % (46,6 milijuna KM). Za 2026. godinu predviđeno je povećanje zaduženosti za 2,2 % (1,4 milijuna KM), za 2027. godinu smanjenje od 13,4 % (8,8 milijuna KM), a za 2028. godinu 16,2 % (9,3 milijuna KM), u usporedbi s prethodnim godinama.

Projekcije stanja duga Kantona Središnja Bosna u razdoblju 2024. - 2028. godina, prikazane su u tablici ispod.

Smjernice ekonomske i fiskalne politike Kantona Središnja Bosna za razdoblje 2026. – 2028.

Tablica 13: Stanje i projekcije javnog duga Kantona Središnja Bosna u razdoblju 2024. - 2028. godina, u KM

Opis		Kreditor		Stanje	Plan	Projekcija	Projekcija	Projekcija
				2024.	2025.	2026.	2027.	2028.
Postojeći krediti, od čega	Unutarnji dugoročni	Razvojna banka F BiH (12 mil. KM)	Glavnica	5.913.010	4.869.526	3.826.042	2.782.558	1.739.074
			Kamate i ostali troš.	425.079	289.226	179.459	95.779	38.008
		Europska banka za obnovu i razvoj (9,1 mil. KM)	Glavnica	9.081.223	8.880.420	8.081.675	6.542.181	4.361.454
			Kamate i ostali troš.	265.615	219.479	166.446	113.180	55.366
		Razvojna banka Vijeća Europe (2,1 mil. KM)	Glavnica	2.078.069	2.078.069	1.904.897	1.731.724	1.558.552
			Kamate i ostali troš.	74.186	63.588	53.432	44.158	35.768
		CEB - Razvojna banka Vijeća Europe (7,1 mil. KM)	Glavnica	0	0	7.065.436	7.065.436	7.065.436
			Kamate i ostali troš.	0	0	324.299	288.266	252.233
Novi dug - projekcije	Unutarnji dugoročni	Komercijalne banke (40 mil. KM)	Glavnica	0	40.000.000	37.777.778	33.333.333	28.888.889
			Kamate i ostali troš.	0	8.066.667	6.485.185	5.055.556	3.803.704
		Ukupno glavnica		17.072.302	55.828.015	58.655.827	51.455.232	43.613.405
		Ukupno kamate		764.880	8.638.959	7.208.821	5.596.939	4.185.079
Ukupno krediti				17.837.183	64.466.975	65.864.649	57.052.172	47.798.484
Izdana jamstva	Inozemni	Općina Kiseljak - Bank Austria Creditanstalt AG - Beč (9,769 mil. KM)	Glavnica	1.302.603	0	0	0	0
	Kamate i ostali troš.		0	0	0	0	0	
	Unutarnji dugoročni	Kantonalno ravnateljstvo za ceste Kantona Središnja Bosna - Razvojna banka Federacije BiH (6 mil. KM)	Glavnica	2.956.540	2.434.804	1.913.068	1.391.332	869.596
			Kamate i ostali troš.	212.547	144.619	89.735	47.894	19.007
		Zavod za javno zdravstvo Kantona Središnja Bosna - Raiffeisen BANK d.d. BiH (0,8 mil. KM)	Glavnica	378.396	296.782	212.845	126.518	37.735
Drugo	Unutarnji	Obaveze za pravosnažne presude i izvršna Rješenja (izvanbilančna evidencija)	Glavnica	10.307.624	8.078.987	5.784.118	3.109.235	457.764
		Obaveze KSB prema općinama temeljem koncesijskih ugovora	Glavnica	1.439.502	0	0	0	0
Ukupno potencijalne obveze				16.621.621	10.970.014	8.007.323	4.677.662	1.384.367

Izvor: Ministarstvo finansija KSB

5.2. Servisiranje duga Kantona Središnja Bosna

Obveze po postojećim i novim kreditima Kantona Središnja Bosna dane su u tablici 14., a potencijalne obveze Kantona po jamstvima u tablici 15. Treba naglasiti, da ukupnim obvezama treba pridodati obaveze za pravosnažne sudske presude i izvršna Rješenja iz radnih prava, koja s 31. 12. 2024. godinu samo za glavnici iznose 10,3 mil. KM; i uvjetne obveze prema općinama temeljem koncesijskih ugovora u iznosu od 1,4 mil. KM.

Tablica 14: Obveze Kantona Središnja Bosna po kreditima u razdoblju 2024. - 2028. godina, u KM

Opis	Kreditor		Stanje	Plan	Projekcija	Projekcija	Projekcija
		2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	
Postojeći dug	Razvojna banka Federacije BiH (12 mil. KM)	Glavnica	1.043.484	1.043.484	1.043.484	1.043.484	1.043.484
		Kamata i ost. troš.	162.405	135.854	109.767	83.680	57.771
	Europska banka za obnovu i razvoj (9,1 mil. KM)	Glavnica	17.276	200.803	798.745	1.539.494	2.180.727
		Kamata i ost. troš.	25.400	46.136	53.033	53.266	57.813
Projekcije novog duga	Razvojna banka Vijeća Europe (2,1 mil. KM)	Glavnica	0	0	173.172	173.172	173.172
		Kamata i ost. troš.	10.598	10.598	10.156	9.273	8.390
	CEB - Razvojna banka Vijeća Europe (7,1 mil. KM)	Glavnica	0	0	0	0	0
		Kamata i ost. troš.	0	0	18.017	36.033	36.033
UKUPNO	Komercijalne banke (40 mil. KM)	Glavnica	0	0	2.222.222	4.444.444	4.444.444
		Kamata i ost. troš.	0	920.000	1.581.481	1.429.630	1.251.852
		Glavnica	1.060.760	1.244.287	4.237.623	7.200.595	7.841.828
		Kamata i ost. troš.	198.404	1.112.588	1.772.454	1.611.882	1.411.860
		Ukupno	1.259.164	2.356.875	6.010.078	8.812.477	9.253.688

Izvor: Ministarstvo financija KSB

Tablica 15: Potencijalne obveze Kantona Središnja Bosna po izdanim jamstvima u razdoblju 2024. - 2028. godina, u KM

Opis	Kreditor		Stanje	Plan	Projekcija	Projekcija	Projekcija
		2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	
Jamstva	Općina Kiseljak - Bank Austria Creditanstalt AG - Beč (9,769 mil. KM)	Glavnica	1.302.603	1.302.603	0	0	0
		Kamata i ost. troš.	0	0	0	0	0
	Kantonalno ravnateljstvo za ceste Kantona Središnja Bosna - Razvojna banka Federacije BiH (6 mil. KM)	Glavnica	521.736	521.736	521.736	521.736	521.736
		Kamata i ost. troš.	81.208	67.928	54.884	41.841	28.887
UKUPNO	Zavod za javno zdravstvo Kantona Središnja Bosna - Raiffeisen BANK d.d. BiH (0,8 mil. KM)	Glavnica	79.355	81.614	83.937	86.326	88.784
		Kamata i ost. troš.	11.846	9.587	7.264	4.875	2.418
		Glavnica	1.903.695	1.905.954	605.673	608.062	610.520
		Kamata i ost. troš.	93.053	77.515	62.148	46.716	31.304
		Ukupno	1.996.748	1.983.468	667.822	654.778	641.824

Izvor: Ministarstvo financija KSB